

בס"ד.

בשער של שמחה

בשבח והודיה להשי"ת שזיכנו בשמחת נישואינו בשעה טובה ומוצלחת, הננו מתכבדים להגיש בזה מזכרת לבני משפחתנו, ידידינו ומכרינו שיחיו, כהבעת תודה על שהואילו להשתתף בשמחתנו.

בהיות וזקננו משב"ק בית רבי הרה"ח ר' דובער ע"ה יוניק, זכה להיות מגזע היחס של כמה מקדושי עליון מאורי החסידות זי"ע, ה"תשורה" כוללת שערים ובהם מדברי רבותינו הק' נשיאי חב"ד זי"ע אודות שלשה מהצדיקים זי"ע זקניו הקדושים:

שער ראשון – שער הרה"צ בעל "מאור עינים" מטשערנאביל זי"ע ובו קטעים מדבריהם הק' של רבותינו נשיאי חב"ד נ"ע אודותיו.

שער שני – שער הרה"צ רבי פנחס מקאריץ זי"ע ובו אגרת מכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע אודות לימוד החסידות ומביא גם מעשה נפלא של הרה"ק מקאריץ עם כ"ק אדמו"ר הזקן – שניהם מתלמידי הרב המגיד ממעזריטש נ"ע.

שער שלישי – שער הרה"צ בעל "קדושת לוי" מבארדיטשוב זי"ע ובו קטעים מדבריהם הק' של רבותינו נשיאי חב"ד נ"ע אודותיו. ובתור הוספה – פרק "אהבת הצדיקים" מהספר "מסע ברדיטשוב" (הוצאת 'חזק', תש"ע) אודות קשר הידידות הנפלאה בין הרה"ק מבארדיטשוב לכ"ק אדמו"ר הזקן. תודתנו נתונה בזה למחבר הרה"ח הרב יהושע מונדשיין שי'.

מדור תמונות – ובו כמה תמונות בהם נראה הרה"ח ר' דובער ע"ה יוניק משמש בקודש את כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש.

בתור הקדמה באו כמה **אגרות קודש** – מכתבי ברכה למשפחת החתן שיחי', ושלשלת היוחסין של משפחת יוניק.

תודתינו מקרב ולב עמוק להורינו היקרים שיחיו הרה"ח ר' יוסף יצחק וזוג' **איטקין** והרה"ח ר' הלל וזוג' כף שהביאנו עד הלום, וברכותינו להם ולזקנותינו שתחינה מרת **פרומא יוניק** ומרת **לאה קאפפעל**, שיאריך ה' ימיהם ושנותיהם בנעימים ויזכו לראות נחת אמיתי מכל צאצאיהם שיחיו מתוך בריאות הנכונה.

נחתום בתפילה להקב"ה שזכות זקנינו ורבותינו הק' זי"ע יעמוד לנו ונזכה לבנות בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, ולראות בעזה"י דור ישרים יבורך בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

ובעמדינו בין גאולה לגאולה – גאולת פורים לגאולת פסח, תחינתינו שנזכה בקרוב ממש לקיום היעוד עוד ישמע גו' קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בשמחה ובברכה
מוקיריהם ומכבדיהם

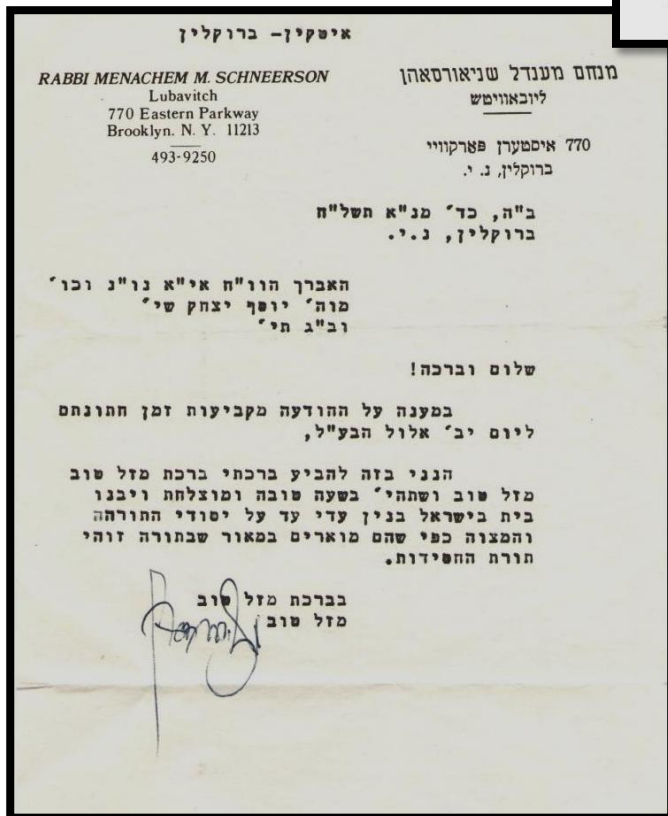
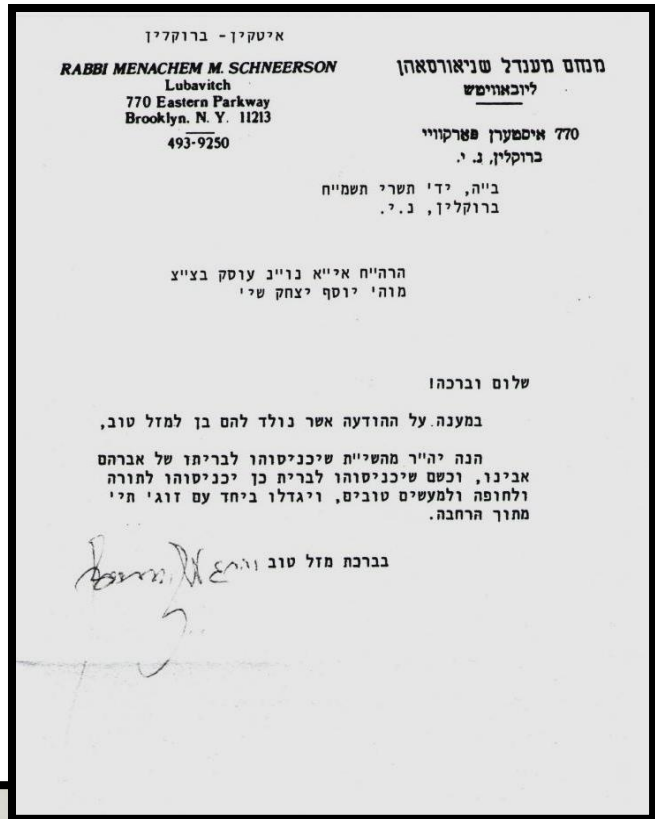
חיים שניאור זלמן וחנה רבקה איטקין

יום ד, עשרים יום לחודש אדר ה'תשע"ב
ברוקלין, נ.י.

מכתבי ברכה

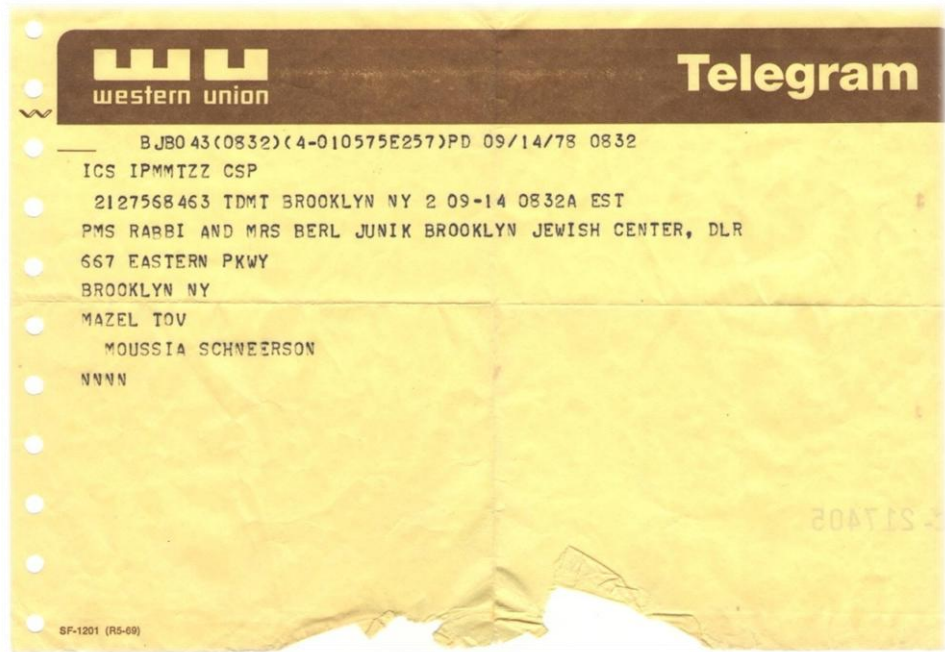
מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו להורי החתן שיחיו לרגל הולדת בנם - החתן שי' - למז"ט

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הוסיף בכתי"ק בסיום המכתב "בברכת מזל טוב והחג \ חי"ק"

מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו להורי החתן שיחיו לרגל חתונתם

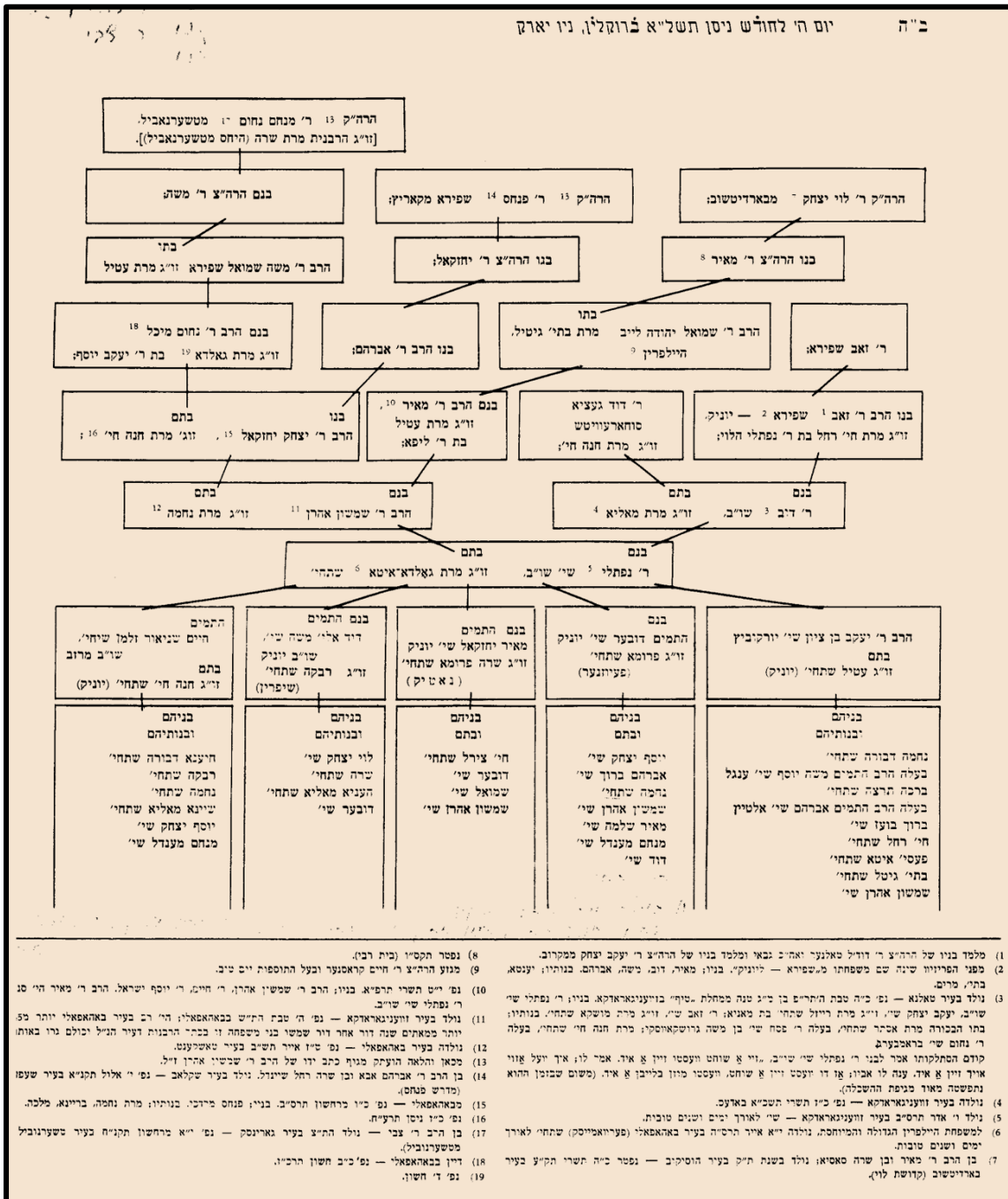
צילום – מברק ברכה ששלחה
הרבנית הצדקנית מרת חי'
מושקא ני"ע (אשת כ"ק אדמו"ר
נשיא דורנו) אל זקני החתן
הרה"ח ר' בערל יוניק ע"ה
ותבלח"ט זוגתו מרת פרומא
שתחיי לרגל חתונת בתם וחתנם
- הורי החתן שיחיו

החתן ואביו שיחיו מקבלים דולר לצדקה מידו הק' של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שלשלת היוחסין

שלשלת היוחסין מצד סב החתן שיחי' -הרה"ח ר' בערל יוניק ע"ה - לצדיקי עליון זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע: הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל בעל ה"מאור עינים", הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ, והרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב בעל ה"קדושת לוי".

שער ראשון

הרה"צ הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל

בעל ה"מאור עינים"

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

א.

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק שניאורסאהן זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש מליל שמחת תורה ה'תרצ"א, אשר בו מספר ע"ד הרה"צ ר' נחום מטשערנאביל נ"ע שהי' שְׁמֵן בגופו מעניית איש"ר.

על כל פנים נעכטן בין איך דאָך ניט געזעסן ליידג (בטל) איצטער אַז מען זיצט און מיא גיט אַוועק צייט דאַרפמען דאָך איצטער דער ריידן זיך צו אַ טאַלק. אויף וואָס דוכעט¹ איר און אויף וועמען זייט איר זיך סומך, חסידים דאַרפן אַליין טאָן יעדערער מוז האַרעווען, עס דאַרף זיין עבודה שבלב, דער ענין פון תפלה, די הכנה צו עבודה שבתפלה דאַרף זיין גי' ד' שעות מקודם לימוד בעיון, און די יודעי העיון ווייסן אַז צוליב לערנען דריי שעות בעיון דאַרפמען לכל הפחות לערנען פינף זעקס שעה.

דער צדיק ר' נחום פון טשערנאָביל נ"ע, איז געווען שמן פון אמן יהא שמיי רבא,² וואָרום מיר זעהען דאָס במוחש, אז מיא זעט אַ אידן לערנען קומט צו פשוט אין גשמיות אין לב ובשר הגשמי. אַז איך וואָלט זיצן צווישן הונדערט לומדי תורה, איז אויב מיא דאַרף אַ פונט ברויט אַ טאַג וואָלט איך מער ניט דאַרפן ווי אַ פערטל, און אויב מיא דאַרף אַ האַלבע פונט, וואָלט גיווען גינוג אַ אַכטל פונט.

(ספר השיחות ה'תרצ"א עמוד 165)

1. בוטחים.

2. ראה שיחת יום שמח"ת ה'תרפ"ט. וש"נ.

ב.

ובשיחת יום שמחת תורה ה'תרפ"ט הרחיב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לבאר הסיפור הנ"ל בתוספת טוב טעם ודעת.

[כ"ק אדמו"ר] אמר שינגנו וירקדו וישחקו הנערים, אז מען זאל ווערן אַ טפח³ העכער פון דער ערד.

ושאל אחד איך הוא?

והשיב כ"ק אדמו"ר: ע"י עבודה כמו בהנחת תפילין וכדומה, לחכות על קיום המצוות, אתרוג לקום בבוקר בהשכמה, והיינו ע"י עבודה בפועל נעשים טפח העכער.

ושאל השואל האם ע"י זה נעשים אַ טפח העכער הלא אין מרגישים את זה?

והשיב: ישנם ענינים שבאים בהרגש אח"כ, לא בעת שרוצה להרגיש, רק שרגש ממילא אח"כ.

ושאל הנ"ל שצריכים לבטל הרצון וא"כ איז ער ניטאָ.

והשיב: דער ענין וואָס ער איז ניטאָ דערהערט דאָס ניט די פלייש. הגוף לכשנזדכך דערהערט ער אַז דער עיקר איז אלקות, אָבער ער בלייבט במציאות של בשר, ואדרבה הוא חי מזה.

פאַראַן דער ענין פון "כלתה נפשי"⁴ און פאַראַן דער ענין פון "כלה שארי ולבבי"⁵ דאָס איז צוויי מדריגות עבודה: "כלתה נפשי" איז מצד הנפש; "כלה שארי ולבבי" איז מצד הגוף, אַז דער גוף ווערט נזדכך כל כך, ואז המזונות שלו מה שהוא ניזון הוא ברוחניות.

ע"ד ווי דער טאַטע זאָגט⁶ אויף דעם זיידן הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצוק"ל זי"ע⁷ שהי' שמן בגופו מעניית אמן יהא שמיי רבא. ודבר זה נתחדש בתורתו של מורנו הבעש"ט נ"ע על ידי עבודה פנימית דוקא. דמענין השגה יהי' מזה הצהבת פנים הוא דבר פשוט, וכמא"י⁸ צהבו פניו של ר"א שמצא תוספתא חדתא דער געשמאַק פון שכל מאַכט אַ הייליקן ליכטיקן פנים. והוא דוקא מי שמתעסק בשכל אלקי, בחכמת התורה, כי להבדיל השכל דקליפה איז ניט קיין שכל באמת, דאָס איז נאָר וראיתי איש חכם בעיניו,⁹ אָבער באמת איז גאָר קיין חכם ניט. אָבער אין חכ' דקדושה איז פון דעם נייעס פון דער השגה ווערט אַ צהיבת פנים, אַז דער פנים איז אַ אַנדערער.

3. ראה ספר השיחות ה'תרפ"ט ע"י 13 הערה 14.

4. תהלים פד, ג.

5. תהלים פד, ג.

6. סה"מ תרע"ח ע' קצט. סה"מ תשי"ב ע' 79. לקמן ע' 166. "היום היום" טו תמוז. לקוטי שיחות ח"א ע' 33. וראה גם אור תורה להרב המגיד כא, סע"א. סה"מ תרס"ט ע' נ.

7. אמו של רבינו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה היתה בת הרה"ק ר' יוסף יצחק (בן כ"ק אדמו"ר הצי"צ) והרבנית מרת חנה, בת הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס, בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל, בן הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל (ראה אגרות קודש ח"ב ע' כו). נסתלק יא מרחשון תקנ"ח (אגרות קודש ח"ד ע' תסו).

8. ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. קה"ר פ"ח, א (ד). לקו"ת צו ט, א. מסעי צג, ב. סה"מ תרח"ץ ע' נט. ובכ"מ.

9. ע"פ משלי כו, יג.

אָבער דאָס איז נאָר לפי שעה, אבל שתהי' ניזון מזה ממש, כמו שניזון מאכילה ושתיי', את זה פעל מורנו הבעש"ט נ"ע בתורתו ועבודתו, והיינו שע"י עבודה פנימית ווערט קענטיק אין פנים, ווי פון אַ גוטן וואַרמעס. און מען דאַרף לכה"פ אין זמנים ידועים שטייען אַ טפח העכער פון דער ערד.

ושאל עוה"פ: איך נעשים בטפח גבוה.

והשיב: אַז מען דאַרף צופיל ניט סקראָבן די דיזע. ¹⁰ מען דאַרף סקראָבן וויפל מען דאַרף יעמאַלט איז גוט פאַר די דיזע און פאַר די טייג. אָבער צופיל סקראָבן טויג ניט. יעמאַלט סקראָבעט מען אַפּ די דיזע אויך.

(ספר השיחות תרפ"ט עמוד 45)

ג.

ידוע, שביום הגדול ח"י אלול נולדו "שני המאורות הגדולים": כ"ק הבעש"ט וכ"ק אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשו"ע) זי"ע. מובאת בזה אימרה נפלאה בשם כ"ק הרה"ק ר' נחום זצוקללה"ה בקשר ליום זה.

כ"ק הרה"ק ר' מאטעלע טשערנאָבילער (אמר) אַז דער טאַטע האָט געזאָגט (כוונתו על הוד כ"ק הרה"ק ר' נחום זצוקללה"ה) אַז דער בעש"ט איז גיבאָרען גיוואָרען בגופו בנפשו וברוחו ח"י אלול, בגופו ווען ער איז גיבאָרין גיוואָרין אין אַ גוף, ¹¹ בנפשו וואָס ביום ח"י אלול ¹² איז איהם נתגלה גיוואָרין מורו ורבו הק', וברוחו וואָס ער איז נתגלה גיוואָרין, ¹³ און די אַלע דריי מאָהל איז גיווען ח"י אלול. ¹⁴

(כתר שם טוב, הוספות רעו)

ד.

באחת השיחות דהתוועדות יום א' דחג הפסח ה'תש"ג, סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מעשה נורא על הרה"צ הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאָביל זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע.

איך וועל אייך דערציילען א סיפור, הגם דאס איז א סיפור ידוע ומפורסם, מען האט דעם סיפור גערעדט כמה פעמים, אבער יעדער מאל דערהערט זיך די טיפקייט פון דעם ענין המסופר.

10. מלוש (קנעטמאשין).

11. בשנת נח"ת.

12. בשנת תפ"ד – לקוטי דיבורים ח"א לא, א.

13. בשנת תצ"ד – לקוטי דיבורים שם.

14. לקוטי דיבורים ח"א לב, ב. ומוסיף שם בשם ר"ה מפאריטש: איך... וואָלט קובע זיין ח"י אלול פאַר אַ יום

משתה ושמחה, נאָר אַ קביעות יו"ט דאַרף מאַכן אַ רבי, און פאַרוואָס מען האָט דאָס ניט קובע געווען אַ יום טוב, איז לדעתו הטעם וויילע כתר איז ניט נמנה עם הספירות.

ידוע כי הרה"צ הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנוביל זצוקלה"ה נבגים זי"ע הי' עני גדול ותמיד הי' דחוק בפרנסתו. פעם הביא לו חסיד אחד דורון שלש מאות רובל אסיגנאציעס¹⁵ — שהם מאה רובל כסף.

ב"ב של הרה"צ והמקורב, גבאי הראשון המשמש בקדש, נהנו במאד כי סוף סוף יפטרו מהחובות העצומים אשר היו חייבים בעד לחם, בשר ודגים ושאר צרכי הבית.

אחרי שיצא החסיד שהביא השלש מאות רובל, נכנסו עוד איזה עשרות חסידים. אח"כ הפסיקו לתפלת ערבית, ואחרי תפלת ערבית סגר הרה"צ הרמ"נ את חדרו על משך איזה זמן והי' עסוק בינו לבין עצמו. אחרי כן פתח את דלת חדרו וציוה להכניס את אחד החסידים שכבד הי' אצלו, ואחרי קבל עוד חסידים עד שעה מאוחרת בלילה.

בלילה בא המקורב, הוא הגבאי ראשון המכלכל את בית הרה"צ הרמ"נ, לבקש שיתן לו על כלכלת ההוצאה הדרושה, ובידעו מהסך שלש מאות רובל הי' בטוח שיוכל לשלם חלק מהחובות, וכבר הכין רשימה כמה יתן לכל בע"ח.

הרה"צ הרמ"נ פחח את תיבת השלחן שבה הי' מניח את כספי המעמדות שהביאו ושנתנו לו — כספי הפדיונות לצדקה היו מונחים בתיבה אחרת, שלא יהי' גם חששא דחששא דחליפין — וירא המקורב כי מונחים שמה כמה מטבעות כסף והרבה מטבעות נחשת ואת השטרות לא ראה, ויתמה על זה.

הרה"צ הרמ"נ אמר לו לקחת את כל מטבעות הכסף והנחשת, גם נמצאו ביניהם שלשה דינרי זהב — רענדלעך — וימנם הגבאי ויעל מספר כל המטבעות יחד עם דינרי הזהב קרוב לסך מאה רובל אסיגנאציעס.

המקורב נשאר עומד על מקומו באין אומר ודברים, כי לשאול על אדות הסך שלש מאות רובל לא הרהיב בנפשו, ולא ידע מה לעשות, כי זה שלא יוכל לשלם את החובות נגע ללבו.

הרה"צ הרמ"נ ראה את פני המקורב והנם עגומים מאד. ויאמר לו מדוע פניך עצובים, הלא, ת"ל, הנותן לחם לכל בשר שלח בחסדו הטוב חסד חנם והרבה מבני ישראל יחיו ממקומות שונים עמלו וטרחו ויביאו לנו סכום כזה.

המקורב אף שהי' איש הראוי להיות מקורבו של הרה"צ, אבל בכל זה לא יכול להתאפק, כי דבר החובות והדוחק הגדול אשר שרר בבית הרה"צ נגע ללבו במאד מאד, וכמו מעצמם נתקו דברים הדברים היוצאים מלב כואב: ואי' איפה השלש מאות רובל שהביא חסיד פלוני, אשר בצירוף סכום זה אפשר לשלם חלק מהחובות.

אמת הדבר — אמר הרה"צ הרמ"נ — הביאו לי שלש מאות רובל, וברגע הראשון שמסרום לרשותי נפלאתי מדוע מגיע לי סכום גדול כזה, ואחרי כן נהנית, כי מצאתי חן בעיני השי"ת לתת לי ולבני ביתי את מזונותי בהרחבה גדולה ובדרך כבוד גדול כזה. אבל כאשר התבוננתי בזה, כי השי"ת נתן לי השפעה גשמית, הייתי בצער גדול פן הוא חלף איזה שפע רוחנית.

בין החסידים שהיו אצלי, הי' אחד שגילה לפני את מצוקת לבבו, איך אשר זה כשנה שלא שלם שכר לימוד בניו, והמלמד הוא עני מדוכא אבל ירא שמים גדול ולומד עם בניו בתקוה כי סוף כל סוף ישלם לו, ועוד מגיע מאתו בעד חכירות הרחים ובית המלון בעד שמונה חדשים ואם לא ישלם יגרשוהו אדון האחוז, ועל כלם עשה שידוך את בתו הבכירה וצריך להכניסה לחופה ואין לו במה.

15. בשטרות.

כששמעתי את כל אלה עלה בדעתי, כי אפשר הדבר אשר זיכני השי"ת להיות גבאי צדקה, כי אותו סכום הגדול שהובא לי הוא בשביל שאזכה במצות גדולות כאלו: תלמוד תורה, הצלת משפחה והכנסת כלה. ואשאל את החסיד כמה עולים חובותיו וצרכי הכנסת כלה, ואראה כי הסכום הוא מכוון.

כשהחלטתי לתת את הסך שלש מאות לחסיד הנזכר, עלה ברעיוני האם כדאי לתת סכום גדול כזה לאיש אחד, הלא במעות אלו אפשר להחיות לכה"פ שש משפחות שתהיי להם פרנסה.

באתי במבוכה ולא ידעתי מה לעשות, כי שתי הדעות, האומרת לתת לחסיד הנזכר והאומרת לחלק הסכום לכמה משפחות שתיהן צודקות וישרות, ולא היי לי הכרע בדבר. ואסגור את חדרי להתבונן איך להכריע.

כשהתבוננתי בדבר, הכרתי כי שתי הדעות באות משני השופטים, והדיעה האומרת לחלק את הסכום לכמה משפחות אינה דעת היצ"ט, כ"א היתה דעת היצ"ט היי צריך לחוות את דעתו תיכף כשהובא לי הסכום, לאמר:

נחום, הובאו לך שלש מאות רובל, קח את הכסף וחלקהו לששה חלקים. חמשה חלקים תחלק לנצרכים וחלק אחד תקח לך. אבל הוא לא אמר לי כן, אלא כאשר זיכני השי"ת לשמוע את קול היצ"ט לעשות כראוי, אזי בא באומנות חכמתו לרמותני.

ואקיים עצת היצ"ט ואקרא את החסיד ואתן לו את השלש מאות רובל.

(ספר השיחות ה'תש"ג סעיף ל')

ה.

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשיא דורנו, ובו מבאר באופן נפלא פירוש רש"י על הפסוק "ותכהין עיניו מראות", ע"פ מעשה נורא שאירע עם הצדיק ר' נחום מטשערנאביל זי"ע.

אויפן פסוק "ותכהין עיניו מראות"¹⁶, זאגט רש"י אין זיין ערשטן פירוש "בעשן של אלו (שהיו מעשנות ומקטירות לע"ז)"¹⁷. ולכאורה: אמת טאקע אז רויך (עשן) שאדט צו די אויגן (וכמ"ש¹⁸ כעשן לעינים) – מוז מען דאך אבער זאגן, אז דער עשן וואס די נשי עשו האבן מעשן געווען און מקטיר געווען איז ניט געווען אזוי שטארק ביז ער זאל קענען בלינד מאכן יעדן איינעם, ווארום אויב יע, וואלטן דאך – **לכל לראש** – די נשי עשו גופא (און עשו אליין) בלינד געווארן. היינט פארוואס האט עס יצחק'ן יע געשאדט?

איז דער ביאור אין דעם, אז דאס וואס ביי יצחק'ן איז געווען דער "ותכהין עיניו מראות", איז עס טאקע ניט געווען בלויז מצד דעם עשן גופא, נאר דערפאר וואס דער עשן איז געווען "לע"ז": יצחק איז געווען "טהור עינים מראות ברע"¹⁹, האט ער דעריבער ניט געקענט פארליידן אן ענין פון ע"ז, און אויף אזויפיל ביז "ותכהין" — **נתייסם** בעיניו.

16. תולדות כז, א.

17. כ"ה ברא"ם שם. (וברוב הדפוסים, כולל גם דפוס הראשון – ליתא). וראה יל"ש ותנחומא כאן.

18. משלי יו"ד, כו.

19. חבקוק א, יג – בשינוי לשון, וראה רד"ק שם.

[ובדוגמת ווי ס'איז ידוע²⁰ די מעשה מיט ר' נחום טשערנאבילער. אז ע"פ טעות האט מען אים אמאל דערלאנגט חלב עכו"ם, און ער האט די מילך ניט געזען. דערנאך האט ר' נחום דאס מסביר געווען מיט דער משנה²¹ "חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו", אז דער פירוש אין "אין ישראל רואהו" איז — אז א איד זעט עס ניט. ווייל²² דאס וואס ער דארף ניט זען, זעט ער ניט. – (ועפ"ז יש לבאר המחלוקת בכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי מהני בדעביד)²³].

און וויבאלד אז דאס וואס יצחק איז געווען א סגי נהור איז עס געקומען מצד דעם וואס ער האט בתכלית ניט געקענט פארליידן אן ענין פון ע"ז, דעריבער איז דורך דעם וואס "נתייסם בעיניו" איז פון אים אוועקענומען געווארן די גאנצע מציאות פון רע²⁴ און דערפאר האט דער אויבערשטער אויף אים מייחד געווען זיין נאמען אויך בחייו, און געזאגט "ואלקי יצחק".

(לקוטי שיחות חלק ה' עמוד 139)

ו.

מועתק בזה קטע משיחת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש מש"פ חו"ב י"ב תמוז ה'תשכ"ב, שבו מיישב סתירה בין דברי התרגום והמדרשים ובין הירושלמי בפירוש הכתוב "דרך כוכב מיעקב וקם שבט ישראל" עפ"י דברי ה"מאור עינים" בשם הבעש"ט שבכל אחד מישראל ישנו ניצוץ מנשמת משיח.

אויפן פסוק דרך כוכב מיעקב וקם שבט ישראל, איז אף על פי אז אין תרגום ומדרשים שטייט אז דאס גייט אויף משיחין, איז אבער אין ירושלמי²⁵ טייטשט ער דאס אויף יעדער אידן. און ווי מ'האט שוין אמאל גערעדט אין דעם, אז ס'איז קיין סתירה ניט — על פי מה שכתוב בספר מאור עינים²⁶ בשם הבעש"ט, אז ביי יעדער אידן איז פאר אן א חלק אין דער נשמה פון משיחין. וואס דערמיט זיינען מתאים ביידע פירושים, און באמת איז דאס איין ענין.

און עס איז ניט דער פשט אז דער ניצוץ של משיח שבכל אחד מישראל איז דאס אן ענין וואס פארבלייבט בהעלם — ווארום וויבאלד אז דער ירושלמי זאגט עס אויפן פסוק דרך כוכב מיעקב וקם שבט ישראל, זאגט ער דאך "דרך" "וקם", איז דאך דאס אן ענין וואס עס קומט ארויס בגילוי: יעדער איד האט בכוח לגלות דעם ניצוץ משיח שבו.

20. ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (ותשט"ז) – נדפס בהמשך תרס"ו בהוספות.

21. ע"ז לה, ב.

22. ד"ה כי נער ישראל הנ"ל.

23. תמורה ד, סע"ב.

24. וההסופה במדרש "גנוז לתוך הבית" – (ראה בתחילת השיחה) – יש לומר שהוא לשלול האפשריות דהשפעה

מבחוץ וע"ד שכאשר הקריב לבוא מצרימה, דוקא אז (משא"כ לפני"ז) אמר אברהם "הנה נא ידעתי גו"י" (ראה

לקו"ש חלק ה' ע' 60 ובהערות שם).

25. מעשר שני פרק ד' הלכה ו.

26. סוף פרשת פנחס.

אין פשוט'ע אותיות היסט עס, אז יעדער איד האט בכוח (דורך תורה ומצוות) — מקרב זיין און ברענגען דעם גילוי המשיח בפועל. ווארום דורך תורה ומצוות טוט ער אויף דעם זיכוך אין וועלט, ער איז ממעט דעם רוח הטומאה, מעט מעט אגרשנו, ביז אז עס וועט זיין דער ואת רוח הטומאה אעביר (אינגאנצן) מן הארץ²⁷ בביאת המשיח, און ער איז מגלה טוב וקדושה בעולם ביז עס וועט זיין דער ומלאה הארץ דיעה את הוי' כמים לים מכסים²⁸ (אינגאנצן פול).

(לקוטי שיחות חלק ב' עמוד 599)

ז.

בהתוועדות יו"ד שבט ה'תשי"ד ביאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ביאור נפלא במעלת אברהם אבינו בזה שלא הכיר ביופי' של שרה עד שבא לארץ מצרים, ומובא הביאור מהספר "מאור עינים" בשם הבעל-שם-טוב.

יש לבאר מ"ש²⁹ באברהם "ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את" - דלכאורה אינו מובן (כקושיית המפרשים³⁰): בואם למצרים הי' עשרות שנים לאחרי חתונתם. וכיון שע"פ תורה "אסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה"³¹, איך יתכן שבבואו למצרים נתחדש אצלו ששרה היא "אשה יפת מראה", דבר שלא ידע במשך עשרות שנים!?

וא' התירועים על זה – (הובא בספר מאור עינים³²) – שמצד זה שבארץ מצרים היתה שולטת הקליפה של זימה ועריות בתוקף גדול ביותר [שלכן אמר פרעה לאברהם "הנה אשתך קח ולך"³³ - "לך ואל תעמוד", "לא כאבימלך שאמר לו הנה ארצי לפניך . . שהמצריים שטופי זמה הם"³⁴], הרי זה פעל גם אצל אברהם בבואו לארץ זו - שעתה הכיר (מה שלא ידע עד אז) שיכול להיות אצל שרה ענין כזה שיגרה את היצה"ר של מצרי!

(תורת מנחם - התוועדויות תשי"ד חלק ב' עמוד 22)

ז.*

ובלקוטי שיחות חלק ה' שיחה א' לפרשת לך לך, נתבאר בארוכה כל השתלשלות המאורעות דפרשת לך לך באופן יסודי, וע"כ נעתיק כאן עוה"פ ענין הנ"ל בקצרה עכ"פ כפי שמובא שם.

27. זכרי' יג, ב.

28. ישעי' יא, ט.

29. לך לך יב, יא.

30. חדא"ג מהרש"א לבי"ב ט"ז, א.

31. קידושין מא, א.

32. ס"פ שמות (ד"ה וזהו רבות מחשבות) – בשם הבעש"ט.

33. שם יט.

34. פרש"י עה"פ.

אט די ירידה פון "וירד אברם מצרימה", איז געווען דער גורם וואס האט דערפירט צו דער פאסירונג פון "ותקח האשה בית פרעה"! און כאטש אז בפועל האט דער אויבערשטער דארט פארהיט פון א דבר בלתי רצוי (ביז אז "לא נגע בה ח"ו"), אבער פונדעסטוועגן, אויך דאס גופא וואס מ'האט זי צוגענומען אין "בית פרעה", איז שוין א גרויסע ירידה (ובפרט, ווי ס'איז ידוע, אז דורך דעם האט פרעה געקראגן א יניקה פון קדושה), און באַזונדערס ווען מ'זעט, אז נאך איידער אברהם קומט קיין מצרים, ס'איז ניט מער ווי "הקריב לבא מצרימה". און דאך האט עס שוין גע'פועל'ט א געוויסע ירידה אין אברהם'ען דערמיט, וואס דאָן איז געווארן דער "ידעתי כי אשה יפת מראה את".

וכידוע וואס עס ווערט געבראכט בשם הבעש"ט, אז אברהם אבינו, זייענדיק א מרכבה צום אויבערשטן ביז אז חז"ל זאגן האבות הן הן המרכבה און ער איז געווען "מקושר במחשבתו תמיד בשרש המחשבה", דערפאר האט ער ביז דאן ניט געוואוסט אז שרה איז א יפת מראה — טראָץ דעם וואס ער האט איר אויך פריער געזעהן, ווייל זיין מחשבה איז געווען שטענדיק "שלא במקום הראי' הגשמית". אבער קומענדיק נאענט צו מצרים, האט דער אויר פון מצרים געווירקט (בדקות דדקות) אויף אים, אז "ירד ממדרגתו והתחילו לבא אצלו מחשבות מבחי' השבירה", ביז צו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את".

(לקוטי שיחות חלק ה' עמוד 60)

שער שני

הרה"צ הרה"ק רבי פנחס מקאריץ

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

ח.

לפנינו אגרת קודש מכבוד קדושת אדמו"ר ר' יוסף יצחק שניאורסאהן מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע, כתובה אל החסיד ר' שמואל הכהן קאהל, מלבוב, שבו מעורר אותו להמשיך בחזרת דא"ח ברבים, ומורה לו טעותו בזה שהפסיק בטוענו כי כמה מהשומעים אינם שייכים לזה ואינה פועלת עליהם, ח"ו. ומעתיק מכתב כ"ק אדמו"ר הזקן בענין זה. ומוכיח שחסידות פועלת על כאו"א. באמצעו מביא גם סיפור נפלא ונורא שאירע עם הרה"ק ר' פנחס מקאריץ וכ"ק אדמו"ר הזקן זי"ע, עם משל נפלא. וכן בו מובאת ומבוארת תורתו הידועה ומפורסמת של כ"ק הבעש"ט זי"ע עה"פ כי תראה חמור שנאך. האגרת הינה יוצאת מן הכלל, ומיוחדת במינה הן בתוכנה העמוק והרחב, והן בלשונו הק' הנדיר ובלתי מצוי.

למען השלימות, ראה שיחת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשיא דורנו בלקוטי שיחות חלק ה' עמוד 170, שבו מבאר הסיפור ע"ד רבינו הזקן בהיותו במאסר, שהקיטרוג עליו הי' על שאומר דברי חסידות הרבה ובגילוי; ומבאר שם ההבדל בין זה לסיפור דומה שהי' בימי המגיד (המובא בהמכתב דלהלן); ומוסיף לבאר שם דברי האריז"ל ש"מצוה לגלות זאת החכמה"³⁵, אף שמצינו בחז"ל כמה תנאים והגבלות באופן גילוי חכמה זו³⁶.

ב"ה ב' אייר תרצ"ה
ווארשא

ידידי הנכבד ווי"ח אי"א
מוהר"ר שמואל שי' הכהן

שלום וברכה.

במענה על מכתבו, תודה לאל אשר הוטב בריאותו, ולא טוב עשה שלא הודיע ממזב בריאותו שת"ל הוטב לו, השי"ת יחזקהו ויאמצהו בגשמיות וברוחניות, כי מאז נתקבל המכתב שלא הי' -לא עתה- בקו הבריאות הי' לי צער, ולא מצא לנחוץ להודיע כי ת"ל הוטב לו.

35. הובא באגה"ק סי' כ"ו.

36. חגיגה יא, ב ואילך. רמב"ם הלי' יסוה"ת סופ"ב. פ"ד הי"א ואילך.

וכבר התאונן הוד כ"ק אדמו"ר רבינו הזקן על אנ"ש המטרידים ומצערים - ל"ע - בעת צרתם, ואינם מודיעים לבשר ישועת ד' בעת רווחתם.

הוד כ"ק אדמו"ר הזקן אשר טיפח וריבה את עדת החסידים לחנכם בנועם המדות טובות ובארחות מעגלי יושר, לא יוכל נשוא אותו, העדר ההרגש והקוררוח שבהנהגה כזו ובכל אצילות נפשו הקדושה מוחה (רעאגירט) על זה.

עד כמה תפס דבר זה מקום חשוב ביסודי דרכי החסידות, יכולים אנו לדון עפ"י אותה אגרת הקדש מאת הוד כ"ק רבינו הזקן להרה"ח הנודע ר' אהרן שד"ר ז"ל:

לידידי מו' אהרן ומו' ישראל נ"י

*תשואת חן חן על שליח הלז לבשרני, כי ראה זה חדש ולא
ניסה באלה שום א' מאנ"ש, לטרוח לשלוח שליח לבשר בשורות
טובות, כה יתן וכה יוסיף ה' כה"י.*

א"נ ד"ש

שניאור זלמן

ובאמת הנה ידיעת ובשורת הטוב מאיש לרעהו הוא אחד הדרכים בדרכי החסידות באהבת רעים, כי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים חפצו, אשר כל אנ"ש יהיו כמשפחה אחת, אשר לבד זאת כי מצות אהבת ישראל הוא לכל ישראל בשוה, הנה לבד זאת האהבת רעים וידידות האוהבים שהנהיגו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים בתוככי אנ"ש, הוא שיהיו כמשפחה אחת ממש.

מאות מכתבים באגרות הקדש מאת הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, כתובים לאנ"ש בענינים מענינים שונים, בענינים הפרטים של אנ"ש בדורותיהם, בהמלצות שונות בהנוגע לעזרה מאיש לרעהו במח"י וכלכלה, ע"י מסחר וקנין ביניהם, או משרה ומלאכה, וכן בעניני הטבת היחסים בעניני לימוד בצוותא, אשר בכולם רוח האהבה וטהרה חופף עליהם, להורות לאנ"ש להאיר לפנייהם הדרך ילכו בה המה ובני ביתם ברגש חיבה יתירה, ולהעיר את לבבם של אנ"ש לנטוע הנהגה זו בכל עדה ועדה, לטובתם והצלחתם בגשמיות וברוחניות.

הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, אשר במשך זמן היותם בעלמא דין הנה בכל עת מצוא ח"ו איזה צער וצרה לאחד מאנ"ש, שפכו לבבם בדמעות שליש לחנן ולבקש רחמים רבים ממקור הרחמים, להסיר הצער ולהחלץ מהצרה, הם – כ"ק זי"ע - השתוקקו להתבשר מפי המצטער, כי הורווח לו וכי עזרהו השי"ת, כי יוכלו להודות לד' על טובו וחסדו, ולעורר רחמים רבים כי הוא ית' ירחם וישפיע שפעת חיים וברכה מרובה בכל מילי דמיטב, מנפש ועד בשר, לכללות אנ"ש בתוך כל אחב"י.

ומה שכותב כי באשר בהמנין שמתפלל בו ישנם כאלו שאינם מתאימים לרוח החסידות, על כן פסק מלחזור דא"ח, וכותב, האם בשביל אלו ישפוך תורת החסידות ללא תועלת.

הנה מה שפסק מללמוד ולחזור חסידות ברבים, לא טוב עשה, האם בשביל זה שבהמנין ישנם גם כאלו שאינם מתאימים לרוח החסידות, האם בגלל זאת ימנע בר במזון הנפש גם מאלו שמתאימים לרוח החסידות, שהם גם כן לא ישמעו דברי חסידות, היכן היא שורת השכל, לענוש את אלו מפני אלו.

עוד זאת, אם אלו אשר - לפי דעתו - אינם מתאימים לרוח החסידות, באים לשמוע דברי חסידות, או כשלומדים וחוזרים דברי חסידות נשארים לשמוע, הרי כבר יש להם איזו המשכה לזה, ומי הוא זה אשר יכול לפסוק בסכינא חריפא, לאמור על מי שהוא, הנשאר, או בא לשמוע דברי חסידות, כי הוא אינו שייך לזה, כי מי זה אשר בא בסוד הנשמות לדחות את מי שהוא, ולגרשו מלהסתפח בנחלת ה'.

הוד כ"ק רבינו הזקן מלמדנו דעת בביאור הכתובים בני בכורי ישראל בנים אתם להוי אלקיכם, פ"י כמו שהבן נמשך ממוח האב כך כביכול נשמת כל ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעא אלא הוא וחכמתו אחד.

כמה מן האהבה והחבה קובע הוד כ"ק רבינו הזקן בלב כל אחד ואחד מאנ"ש לחבירו ולכל ישראל, באותיות אלו הכתובות ברשפי אש שלהבת אהבת ישראל בהדרת קדש, ביחוס הנשמה בהמשכתה מחכמה עילאה שהוא ית' וחכמתו אחד.

ותא שמע באיזה טוב טעם ודעת עליון באמרי קדש בהתלהבות אהבה פנימית מדבר הוד כ"ק רבינו הזקן, אודות הנשמות דעקבות משיחא ונשמות ההמון ועמי הארץ, כמבואר בארוכה בפרק ב'.

ואם נמצאים באחד הבתי כנסיות ובתי מדרשים של אנ"ש אלו הבלתי מתאימים לרוח החסידות, האם בדרכי ריחוק כאלה יתקרבו, לאור החיים, אדרבא ואדרבא, על כל אחד ואחד מאנ"ש ש"י, שיש בהם דעת תורת החסידות ומחונך בדרכי החסידות, עליו להשתתף בצערם ולדאוג לחשוב מחשבות למצוא דרכים ונתיבות איך לקרבם שיתאימו לרוח החסידות.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מספר לי, את אשר שמע מהוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר מוהר"ש, מה ששמע מפי קדש הוד כ"ק אביו אאזמו"ר אדמו"ר צמח צדק, מה ששמע מהוד כ"ק רבינו הזקן.

הראשון באנשים אשר הביא האור זורח מתורתו של הוד כ"ק מורנו הבעש"ט בחבל רוסיא הלבנה, פלכי מאהילעוו מינסק וויטעבסק - אז הי' הפלך בעיר פאלאצק - טשערניגאוו, הי' אברך מופלג בתורה וביראת שמים ובעל שכל נפלא יליד עיר באייעוו, - פלך מאהילעוו - ור' מרדכי שמו.

פעם אמר הוד כ"ק מורנו הבעש"ט :

כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו, עזב תעזוב עמו, כי תראה כאשר תסתכל בעיון טוב, חמור, בהחומר שלך, שהוא הגוף, תראה ב' דברים, הא' כי החומר שלך שנאך. שונא את הנשמה המגעגעת לאלקות, ולרוחניות, והוא החומר נמשך אחר הגשמיות, והב' כי החומר רובץ תחת משאו כלומר שאותה המשא שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ויתברר ע"י למוד התורה וקיום המצות, הנה הגוף הוא עצל בזה ורובץ תחת משאו, ואשר על כן יעלה בלב האדם הירא את ה', וחדלת מעזב לו שיוכל לקיים את השליחות שנתן הקב"ה להגוף, כי אם יתחיל בסגופים ותעניות לשבור את החומריות, הנה לא בזו הדרך ישכון אור התורה, כי אם עזב תעזב עמו לברר את הגוף הגשמי ולזככו, אבל לא לשברו בתעניות וסגופים (וסיים מורנו הבעש"ט בזה הלשון), צוליב א אידן טאן א טובה אין גשמיות ובפרט אין רוחניות, דארף מען האבן מסירת נפש, א נשמה קומט אויף דער וועלט און לעבט אפ זיבעציג אכציג און מעהר יאהרין, צוליב טאן א אידן א טובה.

מאמר פי קדש הקדשים מורנו הבעש"ט "צוליב א אידן טאן א טובה אין גשמיות ובפרט אין רוחניות, דארף מען האבין מסירת נפש" הקים אלפי אלפים ורבוא רבבות אנשים, והעמידם בקרן אורה של תורה ועבודה, מאמר קדוש זה הוא רוח החי בכל דרכי החסידות "האבין מסירת נפש צוליב א טובה טאן א אידן".

ומה נפלאו דברי הוד כ"ק רבינו הזקן בענין וצדקה תרומם גוי, כי להחיות רוח שפלים היא המעלה היותר עליונה, ומה גם הצדקה הרוחנית בענין הלמוד בדברי החסידות ודרכי החסידים.

ומה שכותב, האם בשביל אלו ישפוך תורת החסידות ללא תועלת, הנה טעה בשני דברים, א) במה שחושב כי החסידות היא רק בשביל החסידים, לא כן, החסידות היא בשביל הנשמות, ונשמה ישנה לכל אחד ואחד מישראל, ב) מה שאמר ללא תועלת, הוא טועה, כי דברי חסידות הנה בכל עת ובכל מקום מביאים תועלת, ואם לשעה אינה נראה התועלת מזה הנה תראה במשך הזמן.

נודע אשר הרה"צ ר' פנחס זצ"ל מקאריץ, שהי' מחשובי תלמידי מורנו הבעש"ט נייע וחבר מובהק של הרב המגיד נייע ממעזריטש, הי' מאלו אשר חשבו כי תורת החסידות צריכים ליקר, ולא לפרסם ברבים, כי אם אך ורק ליחידי סגולה, ובפרט לכתוב התורות שאמר הרב המגיד בכתב וליתן להעתיקים, הי' מנגד לזה.

פעם אירע שהרה"צ ר' פנחס זצ"ל, בא למעזריטש, ובאחד הימים הנה מצא הרה"צ ר' פנחס זצ"ל, כתב אחד שהתגלגל באשפה והי' בצער גדול מזה.

הוד כ"ק רבינו הזקן הי' באותו מעמד, וידע כי הרה"צ הר"פ הוא מנגד לפרסום תורת החסידות ושהוא קפדן בדבר, חפץ להרגיע רוחו הקדושה, והתחיל לדבר במשל.

באחד מן הזמנים הי' מלך אדיר ולו בן יחיד, וכאשר המלך חפץ כי בנו יתעלה במעלת החכמה ובמעלת הגבורה, וישלחהו למדינות רחוקות באיי הים להתלמד בטבעיות צמחים שונים, ובעלי חיים שונים, ולצוד ציד חי ועוף במקומות מסוכנים.

באחד הימים הגיעה שמועה למלך, כי בנו הנמצא בעת ההיא באחד מאיי הים הרחוקים, הוא חולה אנוש שהרופאים נלאו למצוא מזור למחלתו המסוכנה, המלך צוה להעביר קול בכל מדינת מלכותו, כי מי האיש אשר יד לו ברפואה או יודע הוא איזו סגולה למחלה הקשה שנחלה בה בן המלך יבא בהיכל המלך.

כל הרופאים הגדולים והחכמים הידועים ונקובים בשם, שמו יד לפה, כי לא ידעו מזור ותרופה לחולי בן המלך.

ויהי היום ויבוא איש אחד ויספר להמלך, כי יודע הוא סגולה בדוקה לחולי בן המלך לרפאותו, אמנם סגולה זו נמצאת רק באבן טובה שהיא יקרה במציאות, ולכן ימצאו האבן טובה ההיא, וישחקה ויכתתה - צורייבין - אשר תהי' דק כחול יותר דק, ויתנו זאת ביין הטוב, ומזה ישתה בן המלך ויתרפא.

המלך נתן צו כי יתקבצו כל החכמים היודעים בטיב אבנים טובות, ויחפשו חפש מחופש בכל האבנים טובות אשר נמצאות באוצר סגולת המלך למצוא אותה האבן טובה, עפ"י הסימנים אשר נתן האיש שיודע סגולת האבן טובה.

החכמים שהתאספו בדקו ובחנו כל האבנים טובות ולשמחת לבב החכמים, נמצאה האבן טובה בעלת סגולה ברפואה עפ"י האותות שהגיד האיש, אמנם האבן טובה היא היושבת ראשונה בעטרת תפארת כתר מלכות.

כראות החכמים את האבן טובה, בתחלה שמחו שמחה גדולה, ואחרי כן כשזכרו שכאשר תוקח האבן טובה מהכתר מלכות, אשר בה נכתר המלך תוסר תפארתו, נתעצבו במאד. אבל הוכרחו להגיד להמלך כי נמצא האבן הטובה.

כשמוע המלך כי נמצאה האבן טובה, אשר עפ"י סגולתה תוכל להביא רפואה לבנו יחידו, שמח שמחה גדולה, ויצו לקחת האבן טובה ולכתתה עד אשר דק ולמהר לעשות הרפואה לבנו החולה.

באותה שעה הגיעה שמועה רעה למלך כי כה הורע מצב בנו החולה עד כי שפתיו נדבקו ואינו מקבל שום דבר אפילו דבר לח, החכמים האומנים אשר לקחו האבן טובה מעטרת המלך חשבו, כי במצב כזה בודאי יצו המלך שלא לכתת את האבן טובה, שלא לאבד יופי העטרה.

אבל מה מאד נבהלו, בשמעם דבר המלך להזדרז בכל האפשרי בכתינת האבן טובה ובהכנת הרפואה ליתן לתוך פיו של הבן מלך החולה, באמרו כי כדאי שיכתת האבן סגולה כולה, וישפך הכל לאיבוד פן תגיע אף טפה אחת לפיו של בנו יחידו, החולה, פן ואולי יתרפא.

השרים היושבים ראשונה במלכות התפלאו על מצות המלך, ויאמרו למלך, תחלה כאשר שפתי בן המלך היו פתוחים והי' מקבל האכל והשתי' הי' כדאי לאבד האבן טובה בשביל רפואתו, אבל עתה כאשר המצב הוא כה מסוכן וספק בדבר אם יוכל לקבל מה, האם כדאי לאבד עטרת תפארת המלך, אשר בה נכתר ביום ישבו על כסא מלכותו.

ויען המלך את השרים ויאמר, אם ח"ו בנו לא יחי', למה לו העטרה, ואם בנו יתרפא הנה זה תהי' תפארתו, אשר בנו יחידו שבשביל לקים מצות המלך לעלות במעלת החכמה והגבורה סיכן נפשו בעמל רב למלאות רצון המלך, עד שנחלה בחולי גדול כזה, נתרפא.

כשמוע הרה"צ ר' פנחס זצ"ל את המשל נח דעתו, ונודע כי הרב המגיד נ"ע החזיק טובה להוד כ"ק רבינו הזקן עבור זה, ויש בזה ספור ארוך ומסודר.

הספור הקדוש הלזה, מדגיש טעותו בשני הדברים האמורים, ואשר באמת הנה תורת החסידות היא בשביל הכל, ומביאה תועלת לכל, כי גם במי אשר ר"ל הוא חולה מסוכן ל"ע, אשר שפתותיו נדבקו מבלי לקבל מאומה, הנה כל ההשתדלות צריכה להיות כי יגיע לתוך פיו של החולה ר"ל אף טפה אחת, ואז התקוה כי בעזרתו יתרפא מחליו.

בבקשה כי יחזור ללמוד ולחזור דברי חסידות כאשר הי' בתחלה, והשי"ת יעיר לבבינו ולבבם לעבדו יתברך בלבב שלם.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ חלק ג' עמוד שכו)

שער שלישי

הרה"צ הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב

בעל ה"קדושת לוי"

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

ט.

שמחתו של ר' לוי יצחק ז"ל בברכת "שלא עשני גוי".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ בהו"ב, מבה"ח סיון ה'תשי"ג.

אמאל איז אריין איינער צום בארדיטשעווער אינדערפריא בשעת ער האט געזאגט ברכות השחר. צי סתם א איד צי איינער פון זיינע תלמידים. האט ער געזעהן ווי דער בארדיטשעווער טאנצט. - האט ער זיך זייער געוואונדערט נאך פארן דאוונען און פאר אלע ענינים, איז וואס איז שוין די שמחה? האט ער געפרעגט בא דעם בארדיטשעווער די שאלה פון וואס איז די שמחה? האט ער אים גענטפערט, אז זאגענדיג ברכות השחר, איז בשעת ער איז געקומען צו דער ברכת שלא עשני גוי; האט ער זיך באטראכט דעם גליק וואס עס האט אים געטראפן ווארום וויבאלד אז מען זאגט שלא עשני איז דאך א רא"י אז עס האט געקאנט זיין אנדערש, איז בשעת ער האט זיך געכאפט דעם גליק וואס עס האט אים געטראפן, איז ער געווארן באלד בשמחה און אוועק טאנצן.

און דאס איז א ענין וואס עס פאדערט ניט קיין גרויסע התבוננות, נאר פשוט צוהערן זיך צו דעם פירוש המלות, וואס האט געקאנט פאסירן און וואס האט פאסירט, אז מען האט אים געגעבען די העכסטע זאך אן קיין שום הארעוואניע, איז אז ער כאפט זיך דעם גליק וואס עס האט אים געטראפן דארף ער ניט ווארטן אויפן דאוונען כוי, נאר פון דעם אליין האט ער שוין פון וואס צו זיין בשמחה.

(שיחות קודש תשי"ג עמ' 271)

י"ד.

כשיהודי אומר "מלך מוחל וסולח" מוכרח הקב"ה -כביכול- למחול, מדין ברכה לבטלה.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ליל שמחת תורה ה'תשי"ד.

דערפאר איז די שמחה פון שמח"ת צו הקפות, וואס דאס איז דאך מצד העצמות כנ"ל,
איז יעמולט א זמן אז דורך די שמחה ורקודים קאן מען אויסבעטן אויף אלע ענינים גשמיים,
ווארום גשמיות איז בכח העצמות, איז קומט גשמיות און מאנט אז עס זאל זיין השפעות
גשמיים, בבני חיי ומזוני רויחי, וואס דער ווארט רויחי גייט אויף אלע דריי זאכן, אויף בני,
אויף חיי און אויף מזוני.

און שמח"ת האט מען דאס בכח צו אויסבעטן, ווארום ווי כ"ק מו"ח האט געזאגט אז
דעם שהחינו וואס מען מאכט שמח"ת איז דאס שהחינו אויף תורה, און עפ"י תורה דארף דאך
א איד זיין געזונט, אזוי ווי בשעת מ"ת זיינען געווען אלע אידן געזונט,

- איז דאס אזוי ווי דער ספור מיטן בארדיטשווער, וואס ער האט געזאגט, אז וויבאלד
מען מאכט די ברכה "מלך מוחל וסולח" מוז דער אויבערשטער מוחל זיין, ווארום אויב ניט איז
דאס א ברכה לבטלה, -

אזוי איז אויך וויבאלד אז אידן מאכן ברכת שהחינו שמח"ת און די ברכה איז אויף
תורה און עפ"י התורה דארף א איד זיין געזונט, מוז נמשך ווערן אלע המשכות גשמיים בבני
חיי ומזוני רויחי.

(שיחות קודש תשי"ד עמוד נד)

יא.

הכתיבה בר"ה ויוה"כ מותרת רק לצורך פקוח נפש, ובמילא הכו"ח חייבת להיות לטובה!
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כ"ף מנחם-אב ה'תשי"ד.

איך האב דאס ניט געפונען אז עס זאל שטיין אבער עס האט א יסוד. בכלל איז די הכנה
צו יעדער ענין איז פערציק טעג, אזוי ווי מ' יום קודם יצירת הולד כוי, די מ' יום פון מבול וואס
דאס איז געווען א הכנה לטהר את הארץ, וואס פון דעם נעמט זיך דער ענין פון מ' סאה
שמטהרים. איז היינט, כ' מנחם אב, פערציק טעג פאר ראש השנה.

די כתיבה וחתימה דר"ה איז דאך תכליתה ווי דער בארדיטשווער האט געזאגט אז
ר"ה ויו"כ טאר מען ניט שרייבן, איז אויב מען שרייבט לטוב איז דאס אן ענין פון פקוח נפש,
אבער אויב ניט, טאר מען ניט שרייבן, במילא מוז דאך זיין א כתיבה וחתימה טובה. איז די
הכנה צו דער כתיבה וחתימה טובה הויבט זיך אן היינט, אז דורך דער הכנה ואתערותא
דלתתא במשך די פערציק טעג, איז מען ממשיך אן אתערותא דלעילא, עס זאל זיין א כתיבה
וחתימה טובה, בספרם של צדיקים לאלתר לחיים טובים.

(שיחות קודש תשי"ד עמוד שעט)

יב.

ביאור מאמר רז"ל "ראשון לחשבון עונות".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שמחת בית השואבה ה'תשכ"א.

... דערמיט איז אויך פארשטאנדיק, וואס די גמרא דערציילט, אז אין די שירות ותשבחות וואס מ'האט געלויבט דעם אויבערשטן צו שמחת ביה"ש – האט מען אלץ דערמאנט דעם ענין פון תשובה, נאר וואס דען - די תשובה אין אלע אופנים, וואס דערפאר זאגט די גמרא, אז "חסידים ואנשי מעשה" האבן געזאגט "אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנתינו", און ווי רש"י איז מפרש, אז "חסיד דמעיקרא", דאס הייסט, אז מעולם האט ער ניט געהאט אויף זיך קיין עבירה, און די בעלי-תשובה האבן געזאגט, "אשרי זקנתינו שכפרה על ילדותינו", וואס זיי האבן תשובה-געטאן, און "אלו ואלו אומרים (אז) אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו".

וואס לכאורה איז ניט פארשטאנדיק: וויבאלד אז דאס איז שוין כמה ימים לאחרי יוהכ"פ, וכידוע דער טייטשט פון ר' לוי יצחק בארדיטשאווער אויף "ראשון לחשבון עונות", אז ביז דעמולט איז גאר ניטא קיינע עונות, דערפאר וואס יוהכ"פ האט אראפגענומען די כל העונות של שנה שעברה, און בין יום הכפורים און סוכות איז מען פארנומען מיט דער סוכה און די ד' מינים, איז ווען הויבט זיך אן דער "יום ראשון לחשבון עונות" - איז ערשט בחמשה עשר בתשרי, און גלייך הויבט מען אן די התחלה אז "אשרי ילדותינו שלא ביישה", דאס הייסט אז ער דארף ניט אנקומען צו תשובה...

(שיחות קודש תשכ"א עמוד יז)

יג.

פתגמו הידוע: אם הקב"ה הכניס הג"ע כו' בעוה"ז, והתאוות כו' בספרים, אזי הי' מקום לטענת הקב"ה וכו'.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו פורים ה'תשכ"ט.

כידוע דער ווארט פון ר' ל"י בארדיטשעווער, ווי שוין גערעדט כמ"פ, וואס ענינו איז דאך געווען אויף ללמד זכות זיין אויף אידן, איז בשעת עס איז געקומען נאך אלע לימוד זכות האט ער נאך געזעהן אז ער האט נאך אלץ ניט פועל געווען די שנה טובה ומתוקה מיט א כתיבה וחתימה טובה בטוב הנראה והנגלה, האט ער מלמד זכות געווען גאר בפשטות, און געזאגט צום אויבערשטן, אז וואס ווילסטו פון אידען, ווען דער ג"ע מיטן עולם הבא מיט'ן לויטן און שור הבר וואלטן דא געווען אין עוה"ז, און מען וואלט זיי געזעהן מיט פליישיגע אייגן, און וועגן די תאות וועגן עבירות וואלטן געשטאנען אין ספרים, וואלטו געהאט א גערעכטע טענה, באווייזט אידען לויטן שור הבר, און דו באווייזט זיי דעם ג"ע מען באווייזט זיי עוה"ב, און זיי קאנען זיך ניט איינהאלטן און טוען אן עבירה, קומט זיי א עונש,

- אבער אז לויטן שור הבר האסטו צוגעזאגט אז עס וועט זיין ווען משיח וועט קומען, וואו שטייט וועגן דערופ, אין גמרא. וועגן ג"ע און עוה"ב דארף מען זוכען אין גמרא בקיצור און זוהר באריכות, די עבירות מיט עוה"ז מיט כסף וזהב ונחשת מיט אט די אלע זאכען פון עוה"ז

האסטו געגעבן אז זיי זעהן דאס מיט פליישיגע אייגן איז דאך דאס ניט קיין גלייכע טענה, וואס האסטו צו זיי פאר א טענה?

(שיחות קודש תשכ"ט עמוד 395)

יד.

פתגמו הנ"ל (בשינוי קצת): אם הקב"ה סידר הג"ע וגיהנם שיוכר לעיני בשר אזי הי' העבודה בנקל. קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ליל שמחת תורה ה'תשכ"ג.

ס'איז ידוע דער ווארט פון בארדיטשעווער וואס ער האט זיך אויסגע'טענה'ט מיטן אויבערשטן, אז אויב ער וואלט אוועקגעשטעלט דעם ג"ע מיטן גיהנם אין אן אופן מיזאל זיי זען בעיני בשר און די תאות ותענוגי עוה"ז אריינגעשטעלט אין ספרים, וואלט עס געווען א דרך ישרה וקלה אויף דינען דעם אויבערשטן, בשעת אבער ס'איז אין אן אופן הפוך, קומט אן די עבודה זייער שווער.

(שיחות קודש תשכ"ג עמוד 59)

טו.

מרוב חיבוק ונישוק של האתרוג – נפסל. קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו פורים ה'תשכ"ג.

מען דערציילט אויף רלו"י בארדיטשעווער אז די גאנצע נאכט איידער מען האט געבענשט אתרוג ולולב, האט ער מרוב חביבות געקושט דעם אתרוג מיט דעם לולב, אויף אזוי פיל אז עס פלעגט טרעפען א סאך מאל אז כמה מהם פלעגן נפסל ווערן מרוב הנישוק והחיבוב, אע"פ וואס בלילה איז ניטא קיין חיוב אתרוג ולולב.

(שיחות קודש תשכ"ג עמוד 240)

טז.

שמחת איש פשוט בשמחת תורה – כמו הרוקד על חתונת אחיו... קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו שמחת תורה ה'תשכ"ט.

וכהסיפור הידוע מסיפורי חסידים, אז דער בארדיטשעווער וואס ער האט דאך אלעמאל געזוכט ארויסבריינגען מעלת ישראל בדיבור האט אמאל געזען ווי א איש פשוט ביותר האט זיך משמח געווען בשמח"ת.

האט ער ביי אים געפרעגט? צי האט ער זיך משתתף געווען אין דעם אדער יענעם שיעור? האט ער אים געענטפערט: איר קענט דאך מיר, ווילט איר מאכן פון מיר חוזק? איר ווייסט

דאך אז איך בין ניט שייך צו קיין לימוד. האט ער אים געפרעגט: אויב אזוי פארוואס טאנצטו?
האט ער געענטפערט: אויף א ברודער'ס א חתונה, טאנצט מען אויך.

(שיחות קודש תשכ"ט עמוד 62)

יז.

תורת כ"ק אדמו"ר הזקן היא המשך אחד לתורת הבעש"ט והרב המגיד ממעזריטש.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ דברים – שבת חזון ה'תשכ"ט.

... און דאס איז וואס ס'שטייט אין לקו"ת און דער צ"צ בריינגט דאס כמ"פ, אז ר' הלל פארטיטשער האט געזאגט בשם זיין פאטער וואס ער האט דאס געזאגט בשם דער בארדיטשבער וואס דער בארדיטשבער איז געווען זייער בקירוב צום אלטן רבי'ן און ער האט אים מציל געווען ממחלוקת וואס ס'איז געווען דעמאלט מיט ר' א' קאליסקער, וואס דער בארדיטשבער האט געזאגט אז תורת אדמוה"ז איז מיט א המשך פון תורת הבעש"ט ותורת המגיד.

(שיחות קודש תשכ"ט ח"ב עמוד 341)

חי.

משל הנודע מר' לוי"צ - ומובא כו"כ פעמים בשיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - מבין מלך שקלקל לבושו פנים א' וב', ולפעם הג' לא נתן לו המלך את הלבוש, אלא שמזמן לזמן הראה לו המלך את הלבוש עד שיתקן את דרכיו ויוכל ללבשו, והנמשל הוא שבשבת חזון מראה הקב"ה לכאו"א מישראל הביהמ"ק השלישי.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ דברים – שבת חזון ה'תשל"ל.

אויף שבת חזון איז דאך פאראן דער ווארט פון ר' לוי יצחק בארדיטשעווער -

[וואס הגם אז ער דארף ניט האבן קיינע סמיכות וכו' - ער ווערט דאך געבראכט אין כמה דרושים פון חסידות חב"ד, אין לקו"ת וכו'; און אין דעם "גרויסן וככה" בריינגט זיך פון עם דער משל הידוע בנוגע תקיעות שופר בר"ה; און אויך אין די שיחות פון די נשיאי ישראל, ובפרט אין די שיחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר - בנוגע זיין אהבת ישראל]

- וואס ער האט געזאגט אז חזון איז מלשון "מחזה" (ראיה), אז בשבת חזון ווייזט מען לכאו"א דעם ביהמ"ק השלישי.

און ער בריינגט אויף דעם א משל פון א מלך וואס האט געמאכט פאר זיין זון א טייערן מלבוש, און דורך דעם וואס דער בן האט זיך ניט געהיט מיטן בגד, און ער האט זיך אויפגעפירט שלא כדבעי, האט ער דאס צוריסן לכמה קרעים. האט דער מלך עם געמאכט א לבוש א צווייטן מאל, האט ער דעם בגד אויך צוריסן. האט דער אב געמאכט א בגד צום דריטן מאל, אבער דעם מאל האט ער עם ניט געגעבן צו זיין בן, נאר פון צייט צו צייט, בזמנים ידועים, ווייזט ער דאס דעם בן, און ער זאגט עם, אז אויב ער וועט זיך אויפפירן כדבעי וועט ער עם

געבן דעם לבוש; און דאס איז גורם אז דער בן זאל נתעורר ווערן צו פירן זיך ווי ס'דארף צו זיין, און ער ווערט נתרגל אין די הנהגה כדבעי לילך בדרך הישר, ביז אז דער הרגל (איז) נעשה טבע, און דאן גיט מען עס דעם בגד.

וואס דער נמשל אויף דעם איז, דער אויבערשטער און אידן, און דער מלבוש יקר איז דער ביהמ"ק. און דורך די חטאים איז חרוב געווארן דער ערשטער ביהמ"ק, און אזוי אויך דער צווייטער ביהמ"ק; און בשבת חזון ווייזט מען דעם ביהמ"ק השלישי, בכדי מ'זאל נתעורר ווערן תשובה צו טאן, און דאן, בשעת דער הרגל (איז) נעשה טבע - וועט זיין די גאולה, און (דערנאך) דער ביהמ"ק השלישי.

(שיחות קודש תש"ל ח"ב עמוד 437)

י.ט.

אפילו ווען ער שמירט די רעדער זאגט ער אויך "שמע ישראל".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מוצש"ק י"א שבט ה'תשל"א.

... וכסיפור הידוע, אז ר' לוי"צ בארדיטשובער האט געזעהן אז איינער שמירט די רעדער פון זיין וואגן מיט דזעגאכסט, און זאגט בשעת מעשה ק"ש, איז געקומען ר' לוי"צ בארדיטשובער אין שול און האט געזאגט דעם אויבערשטן: געוואלד, וואס פאר א טייערן פאלק דו האסט! אפי' ווען ער שמירט די רעדער זאגט ער אויך "שמע ישראל ה"א ה' אחד".

ר' לוי"צ בארדיטשובער איז אבער ניט אוועקגעגאנגען אין שול מכריז זיין אז ק"ש דארף מען זאגן (ניט ווען מ'איז אין שול נאר) בשעת מען שמירט די דזעגאכסט, ווארום ניט דאס איז דער ענין פון ק"ש, בשעת מען זאגט ק"ש דארף מען טראכטן "שמע ישראל ה"א ה' אחד".

(שיחות קודש תשל"א עמוד 446)

כ.

איש צבא שתיאר את עמדו לפני הקיסר ומרוב פחד נתעלף מהדמיון בלבד.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו י"ב תמוז ה'תשל"ג.

... דעם סיפור וואס איז געווען ביי ר' לוי"צ בארדיטשווער, ווי אזוי א איש צבא, א מענטש וואס האט אמאל געדינט בצבא, בא א קיסר, און דערנאך האט מען ביי אים געבעטן ער זאל איבערדערציילן ווי אזוי ער האט דאס דעמאלט איבערגעלעבט, האט ער אנגעהויבן דערציילן ווי אזוי מ'האט געדארפט צושטעלן דעם קיסר, און דער קיסר זאל דורך גיין, און זעהן ווי די אנשי צבא שטייען, און האט דאס דערציילט מיט א חיות ביז וואנעט ער האט גע'חלש'עט מאימת המלך.

(שיחות קודש תשל"ג עמוד 248)

כ.א.

"אריינשטעלן אזא גרויסן ג-ט אין אזא קליינעם ספר".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כ"ד טבת ה'תשל"ט.

... וועט מען דאס פארשטיין - בהקדם דעם סיפור הידוע פון חסידים:

ווען מ'האט געבראכט דעם ספר התניא צו ר' לוי יצחק בארדיטשעווער, האט ער געזאגט אז די גרויסקייט פון דעם ספר התניא איז: "אריינשטעלן אזא גרויסן ג-ט אין אזא קליינעם ספר".

(שיחות קודש תשל"ט עמוד 651)

כ.ב.

זיין נאמען איז געווען "דערבארעמדיקער".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ דברים ה'תשמ"מ.

עס ברענגט זיך בשם פון ר' לוי יצחק בארדיטשעווער -

[וואס ער האט געטאן אין אהבת ישראל, כולל אויך אין אהבת ישראל צווישן אידן מיט דעם אויבערשטן ער איז געווען א מליץ יושר, און ער האט ממשיך געווען מלמעלה למטה אין אן אופן פון רחמים, ביז אז זיין נאמען, ווי אוה"ע פלעגן אים אנרופן (און אזוי הייסן יוצאי חלציו), איז געווען "דערבארעמדיקער", ווארום זיי האבן געוואוסט אז ער איז א איד וואס פועליט און איז ממשיך רחמים פון דעם אויבערשטן אויף אידן. וואס דאס באווייזט אז זיין פעולה פון ממשיך זיין רחמים פון דעם אויבערשטן אויף אידן, איז געווען אין אן אופן אז אפילו א גוי בעיני בשר שלו האט דאס געקענט דערזעהן],

- אז "שבת חזון" איז מלשון מחזה. אז דעמולט באווייזט מען "לכאוו"א המקדש דלעתיד".

(שיחות קודש תשמ"מ עמוד 727)

כ.ג.

מליץ טוב על בני ישראל עד דורנו זה.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ דברים ה'תשמ"א.

... עס איז ידוע דער משל וואס דער בארדיטשעווער מליץ טוב על כל ישראל פון כל הדורות ביז צו אונזער דור.

(שיחות קודש תשמ"א עמוד 336)

נד.

ב' משלים נעלים ונשגבים בענין תקיעת שופר.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יו"ד שבט ה'תשמ"ו.

מבואר בהמשך הידוע של אדמו"ר מהר"ש שישנם ב' משלים על הענין דתק"ש, וז"ל:

"ונת' משל ע"ז בשם הבעש"ט ז"ל, למלך שהי' לו בן יחיד מלומד היטב שהי' חביב אצלו כבבת עינו ממש, ועלה בדעת האב ובנו שיסע למדינות אחרות ללמוד חכמות ולידע הנהגת בני"א, אז נתן לו אביו המלך שרים ומשרתים והון רב שילך ויתור במדינות ואיי הים למען יגיע הבן למעלה יתירה יותר מכמו היותו אצל אביו בביתו. ויהי ברבות הימים וכל אשר נתן לו אביו הלך על הוצאות הדרך מהצטרכות תפנוקיו שהי' מורגל, והעיקר במה שהוסיף תאוה על תאוותיו.. עד שמכר כל אשר לו, ובין כך הלך למדינה רחוקה עד שגם אביו לא נודע שם כלל.. בצר לו, עלה בלבו לחזור למדינת אביו, אבל מחמת אריכות הזמן שכח גם לשון מדינתו, ובבואו למדינתו מה יכול לעשות מאחר שגם הלשון שכח. והתחיל לרמוז להם שהוא בן מלכם.. עד שהגיע לחצר המלך והתחיל לרמוז להם שהוא בן המלך ולא השגיחו עליו כלום, עד שהתחיל לצעוק בקול גדול בכדי שיכיר המלך קולו, וכשהכיר המלך קולו אמר הלא זהו קול בני צועק מתוך דוחקו ונתעורר אצלו אהבת בנו וחבקו ונשקו כו'. וכך יובן הנמשל למעלה, שנשיי נקי' בנים למקום.. והוריד הנשמה בגוף, שזהו כמשל בן המלך שהלך בדרך רחוקה בכדי להתלמד, היינו שע"י מצוות ומע"ט עי"ז מתעלים הנשמות בעילוי יותר נעלה מכמו שהי' מקודם, ואמנם, ע"י אהבת הגוף ותאוות.. נתרחק מאד למקום שא"י כלל שם אביו.. ששכח גם הלשון.. עד שהתחיל לשוב ולצעוק בקול פשוט.. וזהו התקיעה בקול שופר, שהוא בחי' צעקה פנימית מעומקא דלבא איך שהוא מתחרט על העבר ומקבל ע"ע להבא לשמוע בקול אביו, וע"י צעקה זו מתעורר ממה"מ הקב"ה ומראה חיבתו לבנו יחידו ומוחל וסולח לו על העבר כו"י.

ומוסיף עוד משל — "ונת' משל ע"ז בס' קדושת לוי מהרה"ג החסיד מהרלי"צ ז"ל מבארדיטשוב, למלך ב"ו שנסע ליער גדול.. עד שבא לעומק היער ולא מצא הדרך הנכון והישר לשוב לביתו, וראה ביער אנשים כפרים ושאלם על הדרך, ולא הכירו את המלך, ולא ידעו מה להשיב לו כי מעולם לא ידעו את דרך המלך הגדול הנכון והישר. עד שמצא איש חכם ונבון, ושאלו על הדרך, אז הבין החכם שהמלך הוא, ונזדעזע לאחוריו, ושמע תיכף לרצונו, ויראהו את הדרך, כי מרוב חכמתו ידע את הדרך המלך הנכון והישר, ויולך את המלך לבית המלוכה ויושב אותו על כסא מלכותו אשר בבית המלכות.. ויהי אחרי ימים רבים חטא אותו האיש למלך, ויקצוף עליו המלך, ויצו לשרים היושבים ראשונה במלכות לשפוט אותו האיש כדין העובר על מצות המלך, ויצר להאיש מאד, כי ידע משפטו יהי' חרוץ לרע לו ע"ד אשר חטא נגד המלך, ויפול לפני המלך ויבקש על נפשו, שקודם שיצא דבר משפטו, ימלא שאלתו בדבר א', והוא, להלביש אותו בגדים הראשונים שלו בשעה שהולך את המלך מהיער, וגם המלך ילבוש בגדיו שהלך אז. וישא לו המלך לדבר הזה. ויהי כאשר לבש המלך את בגדיו הנ"ל והאיש את בגדיו הנ"ל, זכר המלך את גודל החסד שעשה עמו אשר החזיר אותו לבית המלוכה וישיבהו על כסא מלכותו, ויכמרו רחמיו עליו, וימצא חן וחסד לפניו, והעביר את חטאתו מלפניו, והשיבהו על כנו. ככל המשל הזה כן אנחנו בני"י, בשעת מ"ת החזיר הקב"ה התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, ואנחנו בני"י קבלנו התורה בשמחה ועונג עד אשר קדמנו נעשה לנשמע, וקבלנו

עומ"ש ונמליכו למלך עלינו, לקיים מצותיו וחוקיו ותורתו הקדושה, ועתה פשענו ומרדנו נגדו.. לכן אנחנו תוקעים בשופר היינו באותו הלבוש שהי' במ"ת, בכדי שיזכור שקבלנו התורה והמלכנו אותו בשופר. כמ"ש ויהי קול השופר.. וע"י זכרון זכות זה מוחל לנו על כל עוונותינו, ויכתבו לחיים טובים לאלתר כו' עכ"ל".

(תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ו ח"ב עמוד 468)

כה.

ביאור שמו – לוי יצחק.

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ תשא ה'תנש"א.

ולהעיר, שבב' שמותיו מודגש תוקף ההתקשרות לאלקות: "לוי" — ע"ש "הפעם ילוח אישי (הקב"ה) אלי", ו"יצחק" — ע"ש "צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי".

ולהעיר גם משייכותו להמגיד ורבינו הזקן — להיותו מתלמידי המגיד וחבירו (ומחותנו) של רבינו הזקן, ועד כדי כך, שחסידים מספרים שלאחרי הסתלקותו נסע רבינו הזקן לבארדיטשוב לנחם בני המשפחה, והתעכב שם משך זמן, ואמר מאמרי דא"ח — כמצויין בהכותרת דכמה מאמרים משנת תק"ע שנאמרו בברדיטשוב.

(תורת מנחם - התוועדויות תנש"א עמוד 362)

כו.

ענינו של ר' לוי"צ — גאולתן של ישראל, ומרומז בשמו.

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ש"פ דברים – שבת חזון ה'תשמ"ט.

הגם שגם בדורות הקודמים הראו בשבת חזון לכאו"א את הבית דלעתיד — אבל דוקא בדורות האחרונים, ה"ז נתגלה וביותר גילוי ופנימיות, באופן כזה שיוכלו להתבונן בזה ולהתעמק — כיון שנמצא בגילוי יותר (למעלה) הבית השלישי, שמיד ממש מתגלה למטה.

ושם בהערה:

ונתגלה דוקא ע"י ר' לוי יצחק מברדיטשוב (וראה לקו"ש ח"ט ע' 30), שענינו ועבודתו היתה — לפעול גאולתן של ישראל, הן מגלות פרטית והן מגלות הכללית. וכנרמז גם בשמו "לוי יצחק", המורה על גבורות. שרש ענין הגלות (ראה רשימת אאמו"ר בנוגע לשמו — נדפסה בלקוטי לוי"צ לתניא בתחלתו, ועוד — אבל דוקא בגבורות מתלבשים חסדים הנסתרים, שהם למעלה מחסדים הגלויים, וע"י נעשה "לוי" — ע"ש "הפעם ילוח אישי אלי", שנעשה (ילוח מלשון) התחברות עם אישי, זה הקב"ה, והתחברות של כל הענינים (גם בחיי הגבורות), ע"ד הפירוש ב"יוסף (יצחק)", ע"ש יוסף ה' לי בן אחר, שגם מבחי' "אחר" נעשה "בן" לה', עד "ל"בן" שהוא בדרגת לוי, ילוח אישי אלי. ילוח אל"ך וישרתוך; ובאופן של "יצחק" — מלשון צחוק עשה לי אלקים, הצחוק ושמחה הבאה דוקא ע"י עבודת אתהפכא חשוכא לנהורא (ראה תו"א ויצא כא, ג. תולדות יז, ד ואילך).

(תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמוד 103, ושם הערה 31)

כז.

פירוש הפסוק "עם כבוד עון".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ליל ד' דחה"ס ה'תשמ"ז.

... ולדוגמא: הפסוק "עם כבוד עון", כידוע הפירוש הפנימי של הרה"צ רלוי"צ מבארדיטשוב שענין זה הוא למעליותא — שכל אחד מישראל וכלל ישראל הם במעמד ומצב כזה, שענין של "עון" (אפילו המחשבה על עון, ועאכו"כ עשייתו בפועל, ח"ו) הוא דבר הקשה וכבוד להם!

(תורת מנחם - התוועדות תשמ"ז ח"א עמוד 232)

כח.

פירוש הפסוק "עם כבוד עון".
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לילות חגה"פ ה'תשמ"ח.

... ומהביאורים בזה — ביאורו של הרה"צ ר' לוי"צ מבארדיטשוב הידוע ומפורסם בגודל "אהבת ישראל" שלו, שהשם "חג המצות" קורא הקב"ה (בתורה) "על שבח ישראל", "ויאפו את הבצק גוי עוגות מצות גוי וגם צדה לא עשו להם", "מגיד שבחן של ישראל שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה כו". ואילו השם "חג הפסח", קורין אנו (בני"י) "על שם שבח הש"י, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח גוי, שהוא שבח הש"י".

(תורת מנחם - התוועדות תשמ"ח ח"ג עמוד 110)

כט.

האושפיזין החסידיים, ופתגם ר' לוי"צ מבארדיטשוב על כ"ק אדמו"ר הזקן.
קטע משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ליל שמחת תורה ה'תשמ"ח.

... ועפ"ז יש לבאר גם בנוגע לסדר ההשתלשלות דתורת החסידות — שאף שישנם כמה וכמה צדיקים שקיבלו מהבעש"ט והמגיד, מ"מ, המקבל העיקרי דהבעש"ט הוא המגיד דוקא, והמקבל העיקרי מהמגיד הוא רבינו הזקן דוקא.

ושם בהערה:

להעיר גם מהפתגם הידוע שאמר הרה"צ רלוי"צ מבארדיטשוב: כולנו (כל תלמידי המגיד) אכלנו מאותה קערה, אבל, "הליטאיי" (כך היו תלמידי המגיד קוראים לרבינו הזקן, ע"ש מוצאו מליטא) אכל את המובחר. (סה"ש תורת שלום ע' 47).

ולכן, לא נמנו בין האושפיזין החסידיים אלא הבעש"ט, המגיד, רבנו הזקן, והרביים ממלאי מקומו — שעל ידם הי' סדר ההשתלשלות דתורת החסידות לכל ישראל.

(תורת מנחם - התוועדות תשמ"ח ח"א עמוד 311, ובהערה שם)

אהבת הצדיקים

הרה"ק מברדיטשוב ורבינו הזקן

אדמו"ר הזקן והרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב, נמנו שניהם עם תלמידי המגיד הגדול ממזריטש; אדמו"ר הרש"ב סיפר – בשמו של רבינו הזקן – על אירוע שהתרחש במזריטש בשעה שהוא, רבינו, עמד ודיבר עם הרה"ק מברדיטשוב בענין עמוק ברמב"ם שהיה מוקשה להם, עד אשר התעמקו מאד מאד בענין ההוא, וכל אחד מהם אמר סברא להצדיק את הרמב"ם ולפרשו כפי הכוונה האמיתית. עודם מדברים, והרב ר' זוסיא מהאניפאל בא וראה אותם מדברים בהתלהבות, כדרך שנים הלומדים תורה לשמה וכו'.³⁷

עוד סיפר אדמו"ר הרש"ב: כידוע שאמר הרב מבארדיטשוב, "מיר האָבען אַלע גיגעסען פון איין שיסל, און דער ליטוואַק האָט צוגינומען די ווערכושקע" [=כולנו (תלמידי המגיד) אכלנו מקערה אחת, וה'ליטאי' (אדמו"ר הזקן) נטל את החלק העליון, המשובח ביותר].³⁸

האותות הראשונים שמצאנו לקשרי הידידות והאהבה המיוחדים שבין שני הצדיקים, כרוכים במאסרו של אדמו"ר הזקן בשנת תקנ"ט; שכך מסופר:

קודם שנלקח רבינו [מביתו לפטרבורג] נכנס אליו גיסו הנ"ל [הר"ר ישראל קאזיק] ושאל מרבינו מה לעשות. ואמר לו רבינו: אתה תסע תיכף לפטרבורג... ואיש אחד יסע תיכף לברדיטשוב להרה"ק [ר' לוי יצחק] שיעשה יפ"ני [=פדיון נפש]. וכן עשו...

ולברדיטשוב שלחו איש אחד, אך האיש שכח [לשאול] על שם אמו של רבינו. ובבואו לברדיטשוב וסיפר להרה"ק נפל הרב על הארץ והתגולל וצעק צעקה גדולה ומרה כו'. אחר-כך שאל מהאיש אם רבינו היה טרוד מזה. ואמר לו האיש: הן. ושאלו הרה"ק: האם היה טרוד בחיצוניות או בפנימיות? והשיבו האיש שהיה טרוד רק בחיצוניות ולא בפנימיות "כי ראיתי שהפאָנטאַפיל

37. ס' השיחות 'תורת שלום', עמ' 84.

38. שם, עמ' 47 (וראה עוד שם בעמ' 82). כעין הדברים הללו אמר גם הרב מוואלפע על רבינו הזקן ('בית רבי', א, עמ' 130).

[=נעל-בית] שכח ליקח והטלית-ותפילין לא שכח". ונתפעל הרה"ק מתשובת האיש ואמר בלשון-אשכנז: "דער ליטוויק קיקט גוט" כו' [=הליטאי מביט היטב].

אחר-כך שאל הרה"ק להאיש, איך שם אמו של רבינו. ואמר לו האיש, ששכח לשאול מהם קודם נסיעתו ובדרך, כשנזכר על זה, לא רצה לחזור מחמת שרבינו אמר שישע תיכף. ועל שולחן הרה"ק היה מונח חומש ופתחו הרב ונפתח לו בפרשת מקץ בפסוק "וירא יעקב כי יש שבר במצרים", ויאמר הרב: הנה "שבר" ראשי-תיבות שניאור בן רבקה.³⁹

האות השני הוא במכתב ששלח אליו רבינו אחרי צאתו את בית האסורים בשנת תקנ"ט;⁴⁰ המכתב פותח במלים "הנה ברך לקחתי ובירך אשיבנו", המורות כי הרה"ק מברדיטשוב הקדים ובירך את רבינו לרגל שחרורו, ואדמו"ר השיב לו במכתבו זה שפתיחתו מביעה אהבה וריעות:

"לכבוד אהובי הרב הגאון הגדול בו"ק חסידא ופרישא פ"ה ע"ה נ"י [=פטיש החזק, עמוד הימיני, נר ישראל] כמוהר"ר לוי יצחק, ולכל המסתופפים בצלו צל החכמה תחיה, וחיים עד העולם, ובפרט לבניו הנחמדים המסולאים שיחיו".

כעבור שנים ספורות שטח הרה"ק מקאליסק במכתבו אל הרה"ק מברדיטשוב את תלונותיו על רבינו הזקן ושיטתו: "מיום אשר שמנוהו לראש במדינות רוסיא אחרי עליותנו אל הקודש, ובעבור כמה שנים שמענו וראינו את הנהגותיו והדרכותיו... לא שמענו ולא ראינו זה מרבנותינו הקדושים נ"ע... ומאד יפלא בעיני על כת"ר שהיה עמו יחד אצל הקדוש אדמו"ר אור עליון הרב המגיד זצלה"ה, וראה ושמע הרבה מדבריו דברי אלקים חיים והנהגותיו הקדושים, איך יסכים כת"ר על הנהגות מחותנו הנ"ל, שלא שמענו ולא ראינו כזאת מרבנותינו הקדושים ובפרט מאור הגנוז מו"ר נ"ע".

אזי השיב לו הרב מברדיטשוב במלים ברורות ונוקבות:

"מאד יפלא בעיני, איך יעלה על הדעת להיות מתרעם על הנהגותיו של אדמו"ר, אשר זה היה כל עיקר הנהגותיו של אדמו"ר הה"מ זלה"ה נ"ע, אשר כל עסקיו ללמוד לעמו תורה ומצות, וזהו עיקר העבודה כפי אשר קבלנו ממורנו נ"ע, והנהגותיו הוא גם כן על דרך זה. וזהו דרך הקודש תורתנו הקדושה ובה הדרך ישכון אור ה'. והלואי מי יתן והיה כל עמו כולם צדיקים שינהגו כולם

39. 'בית רבי', א, עמ' 56. בתרגום היבית רבי ליידיש (עמ' 44) נוספה כאן הערה, שמהשם 'רבקה' יש במלה "שבר" שתי אותיות, ואילו משמות אחרים כגון רחל וכד' יש רק אות אחת. לכן הבין הר"ר לוי יצחק שהכוונה לשם 'רבקה' דוקא (ביאור אחר, בדרך הדרש, ראה ב'התמים', ב, עמ' צד).

40. 'אגרות-קודש', עמ' צז-צח.

כן. ואדרבה, מי שאינו נוהג ע"פ דרך זה אינו לפי דרך מורנו נ"ע. וכל המתרעם על זה הדרך כאילו מתרעם ח"ו על כ' אדמו"ר נ"ע, כי עיקר עבודתו והנהגותיו הקדושים הי' רק ע"ד זה. ומאד יפלא בעיני עליו, אשר הי' באמנה אתנו אצל אדמו"ר נ"ע, שיפלא ממנו דרך זה.

"ואת אשר כתב אלי בשם המנוח מ' מנחם מענדל זלה"ה אשר הי' יקר בעיני מורנו נ"ע, הנה את זה לא שמעתי.⁴¹ אך את זה אני מעיד בעדות גמורה, שמאד היה יקר כבוד הרב מחותני הגאון נ"י בעיני מורנו נ"ע עד אין שיעור, והי' מפליג אותו תמיד עד אין שיעור מאד... לפי דעתי הוא דרך אדמו"ר המגיד נ"ע, וזה הדרך ישכון אור הי' "⁴²...

*

בפרק הפתיחה סיפרנו על חסידי חב"ד שנאלצו לעקור מטבריה לצפת, ועל המכתב שכתב רבינו הזקן בשנה שבה אנו עסוקין – שנת תק"ע – אודות משלוח כספים "להחיות רוח שפלים ונדכאים מאחיהם הידועים עניי צאן קדשים אשר בעה"ק צפת תובב"א ממדינתנו, וכן **רבים ושלמים מפלניא העומדים לימין צדקם** להצילם מרודפיהם אחיהם הידועים". אנשי פולין אלו שעמדו לימנם של חסידי חב"ד היו אנשיו של הרה"ק מברדיטשוב שעקרו אף הם מטבריה לצפת.

41. כוונתו לשלול את השמועה שהביא הרה"ק מקאליסק במכתבו בשם הרה"ק ר"מ מענדל: "גם כבוד הרב המנוח קדוש עליון כמהר"ר מנחם מענדל נ"ע ז"ל, הכירו כת"ר ברוב צדקתו וקדושתו ותרב חכמתו אמת, ואשר יקר מאד בעיני מו"ר אור עולם הרב המגיד זצלה"ה כידוע לכת"ר... ואמר, טובא מסתפינא דלא ליפוק מינה חורבא בסוף ר"ל". על מענהו של הרב מברדיטשוב אמר אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (ב"יט כסלו תרס"ד. ס' השיחות 'תורת שלום', עמ' 47. כאן בתרגום ללה"ק): מכתב זה הוא פלא; 'מה שאתה אומר שמורנו רמ"מ היה יקר בעיני מורנו, וזה לא שמעתי (לא ידעתי) לא אמר, כי אם 'לא שמעתי' (כו), אך זה אני מעיד שמחותני הרב הגאון כו' היה יקר מאד בעיני מורנו הרב המגיד והיה מפליג מאד בשבחיו. עכ"ל.

וכאן יש סיפור בתוך סיפור; הרה"ח ר"ש זלמן שניאורסאהן מוועליז (ובסוף ימיו בלאדז') סיפר, שהוא היה נוכח בשעה שאדמו"ר הרש"ב אמר את דבריו אלו, ובשעת מעשה חלפה בראשו המחשבה שהלשון במכתב הוא 'לא ידעתי'. מיד הפנה אליו הרבי את ראשו ואמר: 'לא ידעתי לא אמר, כי אם 'לא שמעתי'... (כך שמע מפיו הרה"ח רמ"ז גרינגלאס ופרסם, בשנת תשד"מ, ביכפר חב"ד, גל' 118, עמ' 10).

42. מכתביהם של שני הרה"ק נדפסו אצל רד"צ הילמן, 'אגרות בעל התניא', ירושלים תשי"ג, עמ' קסט-קעב. השלמות מכתבו של הרה"ק מקאליסק התפרסמה לראשונה בקובץ 'יגדיל תורה', נ"י, גל' סח, עמ' נא-נב. באיגרת ההסברה של רבינו הזקן ('אגרות-קודש', עמ' קכ-קכט. וראה לעיל הע' 14) באו כמה התייחסויות למכתבו זה של הרה"ק מקאליסק: "כמו שכתב במכתבו למחותני הגאון החסיד אב"ד דק"ק בארדיטשוב... גם מה שכתב למחותני הגאון הנ"ל... גם מה שכתב למחוי הנ"ל... לפי דבריו במכתבו למחותני הגאון נ"י... וגם ממכתבו למחותני למחוי הגאון נ"י מבוואר כן...". כמו כן מוזכר בו גם מכתב תשובתו של הרה"ק מברדיטשוב: "ובפרט שהוא נוגע בדבר ואחרי מעשה אין שומעין לו, כמו שכתב מחותני הגאון נ"י".

ואך שחוק עשו אותם מנגדים, כשברבות השנים הוציאו קול, שבסוף ימיו חלק הרב מברדיטשוב על חב"ד ('כתבי ר' יאשע שו"ב', עמ' קכה. וראה לעיל בהע' 84, על הקולות והכזבים שנאספו לכתבים אלו).

על הכספים שהועברו אליהם לצפת כותב אדמו"ר הזקן: "אני כבר לוייתי ושלחתי לאה"ק ע"י ציר נאמן של מחותני הגאון הרב דבארדיטשוב".⁴³

הרה"ק ר' ישראל מפיקוב – בנו של הרב מברדיטשוב – המשיך בכך אחרי הסתלקות אביו, ורבינו כתב אליו אודות פרטי חלוקת הכספים בצפת "כפי הרשימה של כת"ר לאנשי פלניא, וכפי רשימה שלי". גם אדמו"ר האמצעי המשיך לשלוח לאנשי צפת "כפי הרשימה שמצאתי במכ"ק [רבינו] ז"ל... וגם רבים מטבריא מאנשי פולין דשם השלמים אתנו".⁴⁴

*

בשני המכתבים הנ"ל של הרה"ק מקאליסק ומברדיטשוב – שהם משנת תקס"ה או אף תקס"ד – ניכר שרבינו והרב מברדיטשוב כבר היו "מחותנים" זה עם זה; אבל החתונות עצמן התקיימו רק בשנים תקס"ז-תקס"ח: בקיץ תקס"ז נערכה "החתונה הגדולה בזלאבין" שבה נשא אחד מבניו של הרה"ק ר' מאיר בנו של הרב מברדיטשוב (הבן הר"ר יוסף או אחיו הצעיר הר"ר אליעזר), את מרת שרה בת אדמו"ר האמצעי הר"ר דובער מליובאוויטש. ובחורף תקס"ח נשא הר"ר יקותיאל זלמן ב"ר יוסף בונם (חתנו של הרב מברדיטשוב) את מרת רבקה בת אדמו"ר האמצעי.⁴⁵

סיפורים רבים רווחים אודות אירועי "החתונה בזלאבין",⁴⁶ אך ענייננו רק בדיבורי ההערכה ההדדית שבין שני הצדיקים. אחד מהם מביא ה'בית רבי' (בעמ' 126):

מצאתי כתוב, שבחתונה בזלאבין אמר רבינו דרוש, וסיים: צדיק ה' בכל דרכיו, הקב"ה צדיק למעלה ור' לוי יצחק צדיק למטה כו'.

בכתבי-יד אחרים מפורש, שאת הדברים הללו שמע הרה"ח ר' ישראל יצחק ראזין מרודניא מפיו של אדמו"ר ה'צמח צדק' עצמו.

בהעתקה אחרת נוספו פרטים אודות אותו דרוש: בהיות רבינו על החתונה (בברדיטשוב) [בזלאבין] היה בלילה דרוש 'מהרה ישמע' שבסידור, ולמחר בבוקר היה דרוש 'נשא' הראשון

43. לכל זה ראה ב'תולדות חב"ד בארץ הקודש', עמ' ל-לב. על מעורבות נוספת של הרב מברדיטשוב בסכסוכי הכוללים באה"ק, ראה גם ב'אגרות-קודש', עמ' קטו.

44. ראה: 'בטאון חב"ד' גל' 32, עמ' 9-12. 'תולדות חב"ד באה"ק', שם.

45. בירור מועדן של שתי החתונות הללו והנישאים בהן, נעשה במאמרו של הרה"ח ר' שלום דובער לוי, "רבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבינו הזקן", 'כפר חב"ד', גל' 1352 (כ"ו כסלו תשי"ע), עמ' 46-50.

46. ראה: 'מגדל עז', עמ' קסג-קסז. רט-רי. רנד-רנה. 'למען ידעו...', 'כפר חב"ד תשנ"ז', עמ' 263-264.

שב'לקוטי תורה', וביום ראשון היה דרוש 'כיצד מרקדין', והיה הסיום "צדיק ה' בכל דרכיו", וסיים: "הקב"ה צדיק למעלה ור' לוי יצחק ברדיטשעווער צדיק למטה".⁴⁷

עוד מסופר, שבאותה חתונה אמר רבינו על הרה"ק מברדיטשוב: "וואָס מלאך מיכאל איז אויבן, איז ער אונטיין" [=מה שהמלאך מיכאל למעלה, הוא-הרה"ק מברדיטשוב-למטה].⁴⁸

דברים דומים אמר רבינו – באותם ימים – לאברך שהתוודה על עונו לפני הרב מברדיטשוב: "למחותן שלי אתה מספר על עבירה?! כפי שהמלאך מיכאל שייך לעבירה כך הוא"....⁴⁹

*

שמועות נוספות מספרות על אירועים שקדמו לכל אלו שראינו לעיל; ביבית רבי (עמ' 126) נאמר:

שמענו, שכשהגיע להרה"ק [מברדיטשוב] ס' ה'תניא' של רבינו, נתלהב מאד ואמר: זהו פלא גדול להעמיד א-ל גדול ונורא בספר קטן כזה (בלשון אשכנזי אמר: א קונץ אריין שטעלין אזא גרויסין גא-ט אין אזוי א קליינעם ספר כו'). גם אמר בזה הלשון: המחבר שכותב בעצמו את ספרו, הוא באופן נעלה יותר כו'.⁵⁰

הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמן (ה"משפיע" בישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש), שמע מרבה של זעמבין הרה"ח ר' אברהם לנדא, שהרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב לא היה הולך ארבע אמות בלא ס' ה'תניא'. גם בהליכתו מן הבית לחצר לקח עמו את ה'תניא'.⁵¹

נשאלת השאלה: בספר ה'תניא' נדפסו הסכמות משני ידידי הגדולים של רבינו הזקן, הם הרה"ק ר' זושא מאניפאלי והרה"ק ר' יהודה ליב הכהן מאניפאלי.⁵² מדוע לא ביקש גם את הסכמתו של ידידו הרה"ק מברדיטשוב?

47. 'מגדל עז', עמ' קסה אות *כא. הדרוש 'כיצד מרקדין' נדפס בס' 'מאמרי אדמו"ר הזקן – הנחות הר"פ ז"ל' [הוא הר"ר פנחס שיק משקלוב], בעמ' מה, וכתרתו: "חתונה זלאבין". ואכן, במשפט המסיים נאמר: "וזהו צדיק ה' בכל דרכיו, שהוא בחינת התחברות וכו'".

48. קונטרס 'רמ"ח אותיות' (אות ג). 'לקוטי רשימות ומעשיות' (אות יד).

49. 'רמ"ח אותיות', שם. 'למען ידעו...!', עמ' 263.

50. הערת המערכת: וביאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בשיחה קדושה משמעות אימרה זו של הרה"ק ר' לוי"צ מברדיטשוב, אשר אי"ז מליצה בלבד, כ"א המילים "גרויסע ג-ט" מדבר על הדרגות שלמעלה מכל מדידה והגבלה, והמילים "א קליינע ביכל" הרי"ז מורה על ענין של מדידה והגבלה – הבנה והשגה באופן דחב"ד, וה"קונץ" הוא זה שאדמו"ר הזקן הצליח להוריד גם הדרגות הכי גבוהות שלמעלה ממדידות והגבלות לתוך ספר התניא. ע"כ.

51. 'למען ידעו...!', עמ' 245.

על כך מסופר, שכששלח אדמו"ר הזקן את המדפיס ר' ישראל יפה עם ספר ה'תניא' כדי לקבל "הסכמות" להדפסתו, ציוה עליו שבעברו דרך נסיעתו בברדיטשוב [בדרכו לאניפאלין] לא יטה שם לנוח [נוסח אחר: לא יטה לנוח אצל הרב ר' לוי יצחק], כי אינו רוצה שידבר עמו בענין זה. אך הוא היה אצל הר"ר לוי יצחק, שאמנם שאל אותו: וואָס פּאַרסטו, סערצע? [=לשם מה הנך נוסע, "לבבי"?]. ור' ישראל השיב לו משהו כתירוץ. בשעת הסעודה שאל אותו שוב: וואָס פּאַרסטו? והוא השיב לו בתירוץ. כך שאל אותו שלוש פעמים, ולא גילה לו את האמת.⁵³

אליבא דמספר אחר, השלוחים לא צייתו לאדמו"ר הזקן והראו את כתב-היד לרב מברדיטשוב, והוא העביר את ידיו עליו ואמר: "ליכטיק, ליכטיק" [אורה, אורה].⁵⁴

*

בענין אחר נתבקשה וגם נתקבלה הסכמתו של הר"ר לוי יצחק, היא ההסכמה להדפסת הש"ס והטורים בסלאוויטא;⁵⁵ ההסכמה נכתבה ב"ג תמוז תק"ס, והמסכת הראשונה של הש"ס נדפסה בשנת תקס"א (הדפסת הטור החלה רק בשנת תקע"ד).

בהסכמתו מפרש הר"ר לוי יצחק בשמותיהם של "הני שני אנשים אפרתים ה"ה הרבני המופלג הותיק מוה' מרדכי במה' ברוך מאורשא, ודעימיה ה"ה הרבני המופלג הותיק מוה' שלום שכנא במוה' נח משטאלין", שבהם העיר ה' רוח טהרה להביא על מכבש הדפוס בסלאוויטא את הש"ס וספרי הטורים, ובבואם אליו הראו לו קונטרסים לדוגמה ממה שכבר נדפס.

הראשון הוא אחיו של רבינו הזקן והשני חתנו של רבינו (אביו של אדמו"ר ה'צמח צדק'). אין ספק שהם לא העלימו מהר"ר לוי יצחק שהם פועלים בשליחותו של אדמו"ר הזקן, ואולי גם מסרו לו מכתב מרבינו שבו הוא מבקשו שיעניק את הסכמתו למלאכת ההדפסה.

52. במאמרי "ספרי ה'תניא' שהדפיס אדמו"ר הזקן" (כפר חב"ד, גל' 1213-1214) שיערתי, שנטילת ההסכמה משני הצדיקים הללו כרוכה בהתבטאותו של רבינו "לשלושה יש לי אהבת נפש: לר' זושא, לר' נחום [מטשרנוביל] ולר' לייב הכהן" (קונטרס 'רמ"ח אותיות', אות ריט. 'למען ידעו...'. עמ' 259). ואין אנו יכולים לדעת בביורר מדוע לא נתבקש גם הרה"ק מטשרנוביל להעניק את הסכמתו.

53. 'רמ"ח אותיות', אות ריח. 'למען ידעו...'. עמ' 260.

54. רש"ז דוכמאן, 'לשמע אזן', ברוקלין תשכ"ג, עמ' 24 (את הפרט שלא נכתב שם, שמעתי מפי המחבר ע"ה).

55. כמובן שיש להבחין בין הסכמה רבנית-משפטית שעיקרה מניעת השגת-גבול, לבין הסכמה לגופו של חיבור כהסכמות לסי' ה'תניא' (אף שיש בהן גם אזהרה מפני השגת-גבול).

בש"ס זה נדפסו הסכמות נוספות,⁵⁶ אולם הן ניתנו ל"מדפיסים המפורסמים מק"ק סלאוויטא" ואיש מהמסכימים אינו מזכיר את שני אלו שעמדו מאחורי ההדפסה. מכאן רגליים לדבר, שרק את הר"ר לוי יצחק הביאו בסוד הענין.

לכולי עלמא נודע הדבר רק עם הדפסת הש"ס השניה בסלאוויטא – בשנת תקס"ח – שבמהדורה זו התפרסם לראשונה מכתבו-הודעתו של אדמו"ר הזקן אודות השניים הללו: "שלוחי מהימני דידי, ה"ה האחד ומיוחד אחי הרבני המופ' הנגיד מו' מרדכי נ"י, וחד דעמיה הרבני המופ' המנוח מהרש"ש ז"ל, כידוע לכל וכאשר יש בידי כתוב וחתום שהיו שלוחים וכו'".

*

הרה"ק ר' יצחק מנשכיז היה תלמידם של הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז' ושל הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב. גם היה נכדו של הרב מברדיטשוב, מפני שנשא את מרת גיטל בת הרה"ק ר' מאיר בן הרב מברדיטשוב.

נאמן ביתו מספר: שאלנו את מרן [הר"ר יצחק מנשכיז] זלה"ה ע"ד שאומרים העולם כי מרן לומד ספרי הרה"צ הקדוש מלאדי וליבאוויץ, וענה: אני הכרתי אותו בנסעינו על הנישואין של התחתנות הבארדיטשוב עם הליבאוויצר⁵⁷... ואת ספר 'ברכת הנהנין' של הרב [בעל ה'תניא'] ז"ל קילס מאוד מאוד. וכשהיו נצרכים לעיין על דין בדינים אלו, היה מרן מצווה לעיין בס' 'ברכת הנהנין' הנ"ל. ואמר, כמדומה בשם הבארדיטשוב, שקילס מאוד ספר הנ"ל, שמכוין הדין לאמיתו.⁵⁸

56. ואלה שמות המסכימים: הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטיווקא (החותם בטבריה), הרה"ק ר' אריה ליב מוולאטשיסק, הרה"ק ר' אשר צבי מאוסטרהא (ואתו חתומים הר"ר יהודא ב"ר צבי הירש מאוסטרהא והר"ר יהודה ליב מקרעמניץ), הרה"ק ר' בנימין ברודא אב"ד הוראדנא, הרה"ק ר' יהודה ליב אב"ד טארשין, הרה"ק ר' בצלאל מרגליות אב"ד אוסטרהא (ואתו חתומים הר"ר יואל הכהן אב"ד בחוב, הר"ר ישראל יעקב סג"ל, הר"ר יעקב ב"ר נתן).

57. שבחתונה זו נישא גיסו – בן הרה"ק ר' מאיר – לבתו של אדמו"ר האמצעי (כמ"ש לעיל).

58. ר"י לנדא, 'זכרון טוב', פיעטרקוב תרנ"ב, עמ' 6.

בי'כתיבי ר' יאשע שו"ב' (בחלק שלא נדפס) מסופר בזה הלשון: ר' ברוך אמר פעם להקאוולער רב שנסע אצלו, שישלח לו את אחיו הרב מנעסחיו ז"ל. ואמר לו [הרב מקאוולא לאחיו הרב מנעסחיו] שישע לרי' ברוך. וענה לו, באשר שהוא [הר"ר ברוך] מדבר על הרב מוהרש"ז מלאדי ז"ל, והוא [הרב מנעסחיו] חתן הבארדיטשווער שהיה מחותנו [של הרב מלאדי], על-כן אי-אפשר לי ליסע אליו. כשנסע הקאוולער עוד הפעם, מסר לרי' ברוך תשובת אחיו. ואמר [הר"ר ברוך]: אני מבטיחו, בשבת שיבוא לא אדבר עליו [על הרב מלאדי]. ונסע [הרב מנעסחיו] אליו. ותיכף בש"ק בלילה התחיל [הר"ר ברוך] לדבר עליו [על הרב מלאדי]. וילך הנעסחיוער מהשולחן. ופייס אותו הרב ר' ברוך והבטיח לו שלא ידבר. וכן היה, ששוב לא דיבר עליו כל השבת. עכ"ל.

השובר לסיפור זה נמצא בס' 'זכרון טוב' הנ"ל (שם):

עוד שבח המגיע לכתבי אדמו"ר הזקן נאמר משמו של הרב מברדיטשוב, שכך כותב הר"ר יוסף קוטקובסקי מו"ץ דטשעהרין (ואחר-כך אב"ד ק' פערעיאסלב): שמעתי מפי מגידי אמת, שראה כתיבת יד קודש של הרב הגאון האלקי מבארדיטשוב שכתבו וזה לשונו: **"מעיד אני עלי שמים וארץ, שאילו היו הרב הגאון אלקי ר' ש"ז מלאדי בימי הרי"ף והרמב"ם, היו כאחד מהם"**.⁵⁹

*

מחותנותם של רבינו והרב מברדיטשוב נוצרה – כאמור לעיל – כשבנו של הר"ר מאיר בן הרב מברדיטשוב השתדך עם בתו של אדמו"ר האמצעי; אלא שהר"ר מאיר נסתלק על פני אביו בשנת תקס"ו – עוד קודם לחתונה – ואז כתב אדמו"ר למחותנו את האגרת מענין פטירת הצדיקים, שנדפסה לימים בחלק 'אגרת הקודש' שבי'תניא' (סי' כח) בתוספת דברי פתיחה: "מה שכתב למחותנו הרב הגאון המפורסם איש אלקים קדוש ה' נ"י ע"ה פ"ה [=נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק] מו"ה לוי יצחק נ"ע אב"ד דק"ק בארדיטשוב, לנחמו על פטירת בנו הרב החסיד מו"ה מאיר נ"ע".

*

עוד מצינו, שהחליפו ביניהם שו"ת בענין התרת עגונה; שהרב מברדיטשוב שלח אל רבינו את הנראה לו להיתר,⁶⁰ ורבינו השיב לו בתשובה ארוכה שפתיחתה: "ענוותו תרבני לצרפני להיות נמנה לדבר מצוה רבה התרת עגונה, אשר שקדו חכמים בתקנתן".

לימים נדפסה תשובה זו בין שאר התשובות שצורפו לשלחן ערוך אדמו"ר (בסי' כח), אך לראשונה נדפסה – בקאפוסט תקע"ה – כקונטרס לעצמו, ובשערו נאמר:

שאלנו את מרן [ר"י מנעשכין] זלה"ה אודות שההמון מספרים, כי מרן בהיותו מיסב בסעודת הרהצה"ק רבי ר' ברוך ממעזיבוז, והתחיל [הר"ר ברוך] לדבר על הרהצה"ק רש"ז מלאדי, ולכן פנה מרן מהסעודה. ואמר מרן שלא כן היה המעשה, אלא כך: שאחיי האוסטילר והקאוולר נסעו להמעזיבוז, ואמר להם: הביאו לי את הילד זקונים של אביכם. והביאוני אליו. ואני הייתי ילד ומשודך עם הבארדיטשובר זלה"ה. ומחמת שידעתי שהמעזיבוזר היה מדבר דברי מחלוקת על מחותני הבארדיטשובר, בקשתיו תחילה שלא ידבר עליו. והבטיח לקיים כן. והושיב בסעודה... ואותי מחמת שהייתי ילד הושיבני אצלו ואכלנו בקערה אחת. ובתוך הסעודה עשה כמין חיוכא קצת אודות הבארדיטשובר. וענית, שאלמלי ידבר המעזיבוזר על הבארדיטשובר הייתי פורש מעל השולחן. והשיבני: לא! לא! דע בני והאמין לי, שבלבבי אני מחבב מאד את הבארדיטשובר.

59. 'דרכי החיים', פיעטרקוב תרמ"ד (בהקדמה, עמ' 13).

60. תשובתו של הרב מברדיטשוב לא הגיעתנו, אך מתוך המענה של רבינו ניתן ללמוד כמה נקודות ממנה: מה שדחה כת"ר הראיות... מי יבוא אחרי המלך... סתר כת"ר בטוב טעם... ומה שחשש כת"ר... דעת כת"ר באמת טעמו ונימוקו עמו...

תשובת אדמו"ר הגאון אמתי החסיד וקדוש המפורסם גאון תפארת ישראל כבוד מרנא ורבנא קדוש ה' מוה' שניאור זלמן נשמתו בגנזי מרומים, אשר השיב להרב המאה"ג המפורסם חריף ובקי הגאון האמתי איש אלקי קדוש יאמר לו, כבוד שמו מוה' לוי יצחק אב"ד דק"ק בארדיטשוב, על אודות אשה עגונה ודין שומא.

*

והיו גם "שאלות ותשובות" מסוג אחר; הן השאלות שהרה"ק ר' לוי יצחק שאל את רבינו לפשר כמה מפסקיו והנהגותיו:

[א] מדוע כתב בסידורו שלא לומר "ושמרו" בתפילת ערבית דליל ש"ק.⁶¹

[ב] מדוע קבע בנוסח הקידוש לליל ש"ק את המלים "כי בנו בחרת וכו'".⁶²

[ג] מדוע אינו בוצע על י"ב חלות בסעודות הש"ק.⁶³

[ד] מדוע פסק שהבתים בתפילין של ראש צריכים להיות נפרדים עד התיתורא.⁶⁴

61. ראה לעיל הע' 138.

62. כך כותב אדמו"ר ה'צמח צדק' "מפי השמועה": בענין כי בנו בחרת, לפי שאנו אומרים זכר ליציאת מצרים (ואומרים אותו אפילו ברי"ה ויוהכ"פ שבוה אין שייך לכאורה יצ"מ), והענין, כי שבת ומועדים הכל יש למעלה, אלא שהש"י נתנם לנו. ומפני מה זכינו לזה, היינו ע"י גלות מצרים. וזהו זכר ליצ"מ, שאז בנו בחרת, ע"כ צ"ל כי בנו בחרת אחר זכר ליציאת מצרים. כך שמעתי מפי א' ששמע איך שהשיב רבינו ז"ל למח[ותנו] הגאון דבארדיצוב ז"ל ששאלו על ענין כי בנו בחרת כו' (אור התורה' ס' בראשית, ו, עמ' 2192. נעתק גם בהגהות אדמו"ר מוהרש"ב לסידור. לענין אמירת "כי בנו בחרת" ראה מ"ש ב'שער הכולל', פרק יח, אות ד). בכת"י אחד (ד"ה "להבין ענין הקידוש") ראיתי שכתב בזה הלשון: ועפ"ז ציוה אדמו"ר [הזקן] נייע להדפיס בסידורים תיבות "כי בנו בחרת" ולהשמיט "כי הוא יום" – כפי נוסח הרמב"ם ז"ל – ויש על זה מכתב ערוך מה שכתב למחותנו הרב הקדוש הגאון האלקי מו"ה לוי יצחק זצוק"ל טעם ע"פ גלה ונסתר, אך לאו כל מוחא סביל דא, לזאת באתי לגלות אפס קצהו בקצרה כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש.

63. סיפורי מרן הרמ"ח, עמ' קכ, אות ו.

64. ראה: קונטרס רמ"ח אותיות, אות ו. 'למען ידעו...'. עמ' 261, אות צא.

מדור תמונות

הסבא ר' בערל יוניק ע"ה מחזיק הקערה לנט"י עבור כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, בעת כינוס מיוחד לילדי אירגון "שיעורי לימוד הדת" - "ריליס טיים פראגראם" בסוכה הגדולה שבחצר 770.

מאחורי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נראה הרה"ח ר' יעקב יהודה ע"ה העכט (מנחה הכינוס).

חול המועד סוכות ה'תשל"ז

בכניסה ל"גן עדן התחתון"

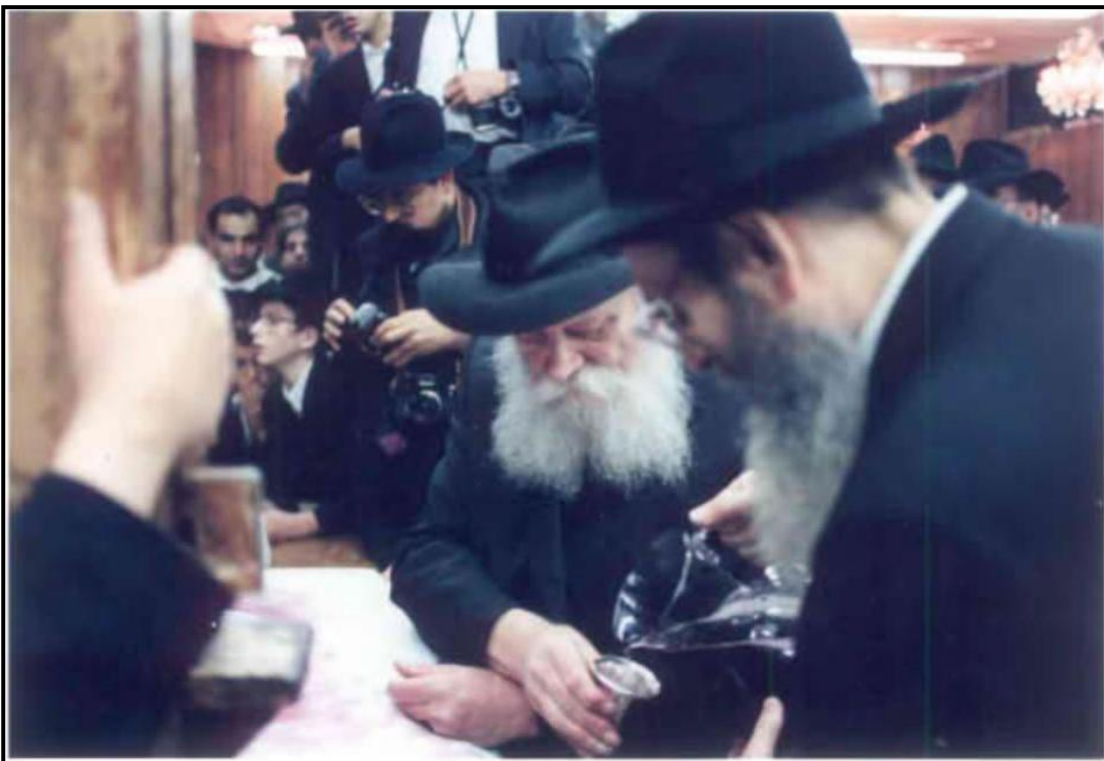
מאחורי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נראה הסבא ר' בערל יוניק ע"ה וכן המזכיר הרתמ"א חודקוב ע"ה

ח"י אלול ה'תשל"ד

הסבא ר' בערל יוניק ע"ה משמש
בקודש – מוזג יין לתוך כוס כ"ק
אדמו"ר נשיא דורנו בעת חלוקת "כוס
של ברכה" בשנים האחרונות

החלוקה התקיימה בכל מוצאי ראש
השנה, שמחת תורה, אחרון של פסח,
ושבועות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסדר קידושין בחתונת זקני החתן שיחי' - הרה"ח ר' בערל ע"ה עם תבלח"ט מרת פרומא תחי' יוניק.
ט' סיון ה'תשי"ד.